

Αριθμός 1361/2018

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Ε΄

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 7 Φεβρουαρίου 2018, με την εξής σύνθεση: Αθ. Ράντος, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Ε΄ Τμήματος, Π. Καρλή, Χρ. Ντουχάνης, Μ. Σωτηροπούλου, Ρ. Γιαννουλάτου, Σύμβουλοι, Χρ. Λιάκουρας, Χρ. Παπανικολάου, Πάρεδροι. Γραμματέας η Μ. Βλασερού.

Για να δικάσει την από 13 Νοεμβρίου 2014 αίτηση:

των: Α. Δήμου Καβάλας, ο οποίος παρέστη με τους δικηγόρους: α) Δημήτριο Μέλισσα (Α.Μ. 17368) και β) Χρυσόστομο Βελάκη (Α.Μ. 182 Δ.Σ. Καβάλας), που τους διόρισε με απόφαση η Οικονομική του Επιτροπή, Β. 1) Θεμιστοκλή Καλπακίδη του Γεωργίου, κατοίκου Κηπούπολης Καβάλας (Λάμπρου Πορφύρα 11), ο οποίος παρέστη με ίδιους ως άνω δικηγόρους: α) Δημήτριο Μέλισσα και β) Χρυσόστομο Βελάκη, που τους διόρισε με πληρεξούσιο, 2) Γεωργίου Τσακιρίδη του Σταύρου, κατοίκου Ζυγού Ν. Καβάλας, ο οποίος παρέστη με τους ίδιους ως άνω δικηγόρους: α) Δημήτριο Μέλισσα και β) Χρυσόστομο Βελάκη, στους οποίους δόθηκε προθεσμία μέχρι τις 28 Φεβρουαρίου 2018, για τη νομιμοποίησή τους, 3) Νικολάου Τσιρίδη του Δημητρίου, κατοίκου Κρουονερίου Καβάλας, 4) Παναγιώτη Ανθόπουλου του Γεωργίου, κατοίκου Ζυγού Ν. Καβάλας, οι οποίοι παρέστησαν με τους ίδιους ως άνω δικηγόρους: α) Δημήτριο Μέλισσα και β) Χρυσόστομο Βελάκη, που τους διόρισαν με πληρεξούσιο, 5) Σταύρου Τσακιρίδη του Γεωργίου, κατοίκου Ζυγού Ν. Καβάλας, 6) Κωνσταντινιάς συζ. Παύλου Μπακάλη, κατοίκου Φιλιππων Ν. Καβάλας, οι οποίοι παρέστησαν με τους ίδιους ως άνω δικηγόρους: α) Δημήτριο Μέλισσα και β) Χρυσόστομο Βελάκη, στους οποίους δόθηκε προθεσμία μέχρι τις 28 Φεβρουαρίου 2018, για τη

νομιμοποίησή τους, 7) Ιωάννη Μπακάλη του Δημητρίου, κατοίκου Φιλίππων Ν. Καβάλας, ο οποίος παρέστη με τους ίδιους ως άνω δικηγόρους: α) Δημήτριο Μέλισσα και β) Χρυσόστομο Βελάκη, που τους διόρισε με πληρεξούσιο, 8) Κωνσταντίνου Καρασακαλίδη του Ευσεβίου, κατοίκου Κρηνίδων Ν. Καβάλας, ο οποίος παρέστη με τους ίδιους ως άνω δικηγόρους: α) Δημήτριο Μέλισσα και β) Χρυσόστομο Βελάκη, στους οποίους δόθηκε προθεσμία μέχρι τις 28 Φεβρουαρίου 2018, για τη νομιμοποίησή τους, 9) Ματθαίου Θυμιάδη του Γεωργίου, κατοίκου Κρηνίδων Ν. Καβάλας (Εγνατίας 46), ο οποίος παρέστη με τους ίδιους ως άνω δικηγόρους: α) Δημήτριο Μέλισσα και β) Χρυσόστομο Βελάκη, που τους διόρισε με πληρεξούσιο, 10) Άννας συζ. Ζαχαρία Βασιλειάδη, κατοίκου Κρηνίδων Ν. Καβάλας (Ναυαρίνου 8), η οποία παρέστη με τους ίδιους ως άνω δικηγόρους: α) Δημήτριο Μέλισσα και β) Χρυσόστομο Βελάκη, στους οποίους δόθηκε προθεσμία μέχρι τις 28 Φεβρουαρίου 2018, για τη νομιμοποίησή τους, 11) Μαρίας συζ. Μιχαήλ Πεσκελίδου, κατοίκου Κρηνίδων Ν. Καβάλας (Κρύα Νερά 6), 12) Αλεξάνδρας Αυγέρη του Νικολάου, κατοίκου Κρηνίδων Ν. Καβάλας (Αγ. Γεωργίου 2), 13) Σπυριδωνα Προυσαεύ του Σάββα, κατοίκου Ζυγού Ν. Καβάλας, 14) Γεωργίου Καραβελίδη του Ιωάννη, κατοίκου Κρηνίδων Ν. Καβάλας (Βύρωνος 8), 15) Νικολάου Καϊκισίζ του Σεραφείμ, κατοίκου Κρηνίδων Ν. Καβάλας (Αγ. Χριστοφόρου 28), οι οποίοι παρέστησαν με τους ίδιους ως άνω δικηγόρους: α) Δημήτριο Μέλισσα και β) Χρυσόστομο Βελάκη, που τους διόρισαν με πληρεξούσιο, 16) Ηλία Δεμιρτζή του Γεωργίου, 17) Μάρθας Γεωργιάδου του Γαβριήλ, 18) Καλλιόπης Γεωργιάδου του Γαβριήλ, 19) Αγγελικής Παπαβασιλείου του Γαβριήλ, 20) Γρηγορίου Γεωργιάδη του Γαβριήλ, 21) Χρήστου Μακρίδη του Θωμά, 22) Αικατερίνης Προύσαλη του Ιωάννη, 23) Δέσποινας Ιωσηφίδου του Κωνσταντίνου, 24) Μαρίας Κιουτσούκουστα του Κωνσταντίνου, 25) Κωνσταντίνου Ζοπόγλου του Στεφάνου, 26) Δήμητρας Σαββοπούλου του Βασιλείου, 27) Ειρήνης Σαββοπούλου του Βασιλείου, 28) Χρήστου Γκίκα του Δημητρίου, 29)

Ιωάννας Τσαλαπά και 30) Κυριάκου Χριστοφορίδη του Θεοδώρου, κατοίκων Νέας Καρβάλης Ν. Καβάλας, οι οποίοι παρέστησαν με τους ίδιους ως άνω δικηγόρους: α) Δημήτριο Μέλισσα και β) Χρυσόστομο Βελάκη, στους οποίους δόθηκε προθεσμία μέχρι τις 28 Φεβρουαρίου 2018, για τη νομιμοποίησή τους,

κατά του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και ήδη Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ο οποίος παρέστη με την Γιολάντα Παπαρούνη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους,

και κατά παρεμβαίνουσας Εταιρείας με την επωνυμία «TRANS ADRIATIC PIPELINE AG», που εδρεύει στο Μπαάρ της Ελβετίας και διατηρεί υποκατάστημα στην Ελλάδα (Χατζηγιάνη Μέξη 5), η οποία παρέστη με τους δικηγόρους: α) Γεώργιο Δελλή (Α.Μ. 15582) και β) Αγγελο Χασαπόπουλο (Α.Μ. 31417), που τους διόρισε με πληρεξούσιο.

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθεί η υπ' αριθμ. οικ. 174848/12.9.2014 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως της εισηγήτριας, Συμβούλου Μ. Σωτηροπούλου.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τους πληρεξουσίους των αιτούντων, οι οποίοι ανέπτυξαν και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησαν να γίνει δεκτή η αίτηση, τους πληρεξουσίους της παρεμβαίνουσας εταιρείας και την αντιπρόσωπο του Υπουργού, οι οποίοι ζήτησαν την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου και

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα
Σκέφθηκε κατά τον Νόμο

1. Επειδή, για την άσκηση της κρινόμενης αίτησης, η οποία εισάγεται λόγω σπουδαιότητας στην επταμελή σύνθεση του Ε' Τμήματος

του Συμβουλίου της Επικρατείας, έχει καταβληθεί το παράβολο (έντυπα παραβόλου 2898030, 2432655, 1368329/2014).

2. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση ζητείται η ακύρωση της απόφασης 174848/12.9.2014 του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, με την οποία εγκρίθηκαν περιβαλλοντικοί όροι για την κατασκευή και λειτουργία του έργου "Διαδριατικός Αγωγός Φυσικού Αερίου Υψηλής Πίεσης (ΤΑΡ) & Συνοδευτικές Εγκαταστάσεις - Ελληνικό Τμήμα".

3. Επειδή, παραδεκτώς παρεμβαίνει η εταιρεία με την επωνυμία «TRANS ADRIATIC PIPELINE AG» (ΤΑΡ ΑΓ), η οποία αποτελεί το φορέα υλοποίησης του έργου.

4. Επειδή, το δικόγραφο της κρινόμενης αίτησης υπογράφεται από δικηγόρους, ως πληρεξούσιους των αιτούντων, και κατά τη συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο παρέστησαν οι υπογράφοντες δικηγόροι, οι οποίοι έλαβαν προθεσμία νομιμοποίησης έως τις 28.2.2018. Εντός της προθεσμίας, όμως, αυτής, δεν προσκομίσθηκε συμβολαιογραφική πράξη παροχής πληρεξουσιότητας προς τους υπογράφοντες δικηγόρους από τους αιτούντες υπ' αρ. 2, 5, 6, 8, 10 και 16 έως 30, κατά σειρά αναφοράς στο δικόγραφο. Ενόψει δε του ότι οι αιτούντες αυτοί δεν παρέστησαν στο ακροατήριο για να εγκρίνουν την άσκηση του ενδίκου βοηθήματος, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να απορριφθεί ως προς αυτούς ως απαράδεκτη, σύμφωνα με το άρθρο 27 του π.δ. 18/1989 (Α' 8). Αντιθέτως, για το Δήμο Καβάλας (ο οποίος αναφέρεται ως πρώτος αιτών, αλλά δεν αριθμείται στο δικόγραφο) έχει προσκομισθεί η απόφαση της Οικονομικής Επιτροπής 52/2016 για την επίδικη υπόθεση και για τους λοιπούς αιτούντες (υπ' αρ. 1, 3, 4, 7, 9, 11, 12, 13, 14 και 15 κατά την αρίθμηση του δικογράφου) έχει προσκομισθεί συμβολαιογραφικό έγγραφο με το οποίο παρέχεται πληρεξουσιότητα προς τους υπογράφοντες το δικόγραφο δικηγόρους. Επομένως, η αίτηση ασκείται, ως προς αυτούς, παραδεκτώς από την άποψη αυτή.

5. Επειδή, το άρθρο 102 του Συντάγματος, όπως αναθεωρήθηκε και ισχύει, ορίζει τα εξής: "1. Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού. Υπέρ των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης συντρέχει τεκμήριο αρμοδιότητας για τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Νόμος καθορίζει το εύρος και τις κατηγορίες των τοπικών υποθέσεων, καθώς και την κατανομή τους στους επί μέρους βαθμούς. Με νόμο μπορεί να ανατίθεται στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης η άσκηση αρμοδιοτήτων που συνιστούν αποστολή του Κράτους. 2. ... ". Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 75 του ν. 3463/2006 (Α' 114), όπως ισχύει μετά το ν. 3852/2010 (Α' 87): "1. Οι δημοτικές και οι Κοινοτικές αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις, σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της εγγύτητας, με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας. Οι Αρμοδιότητες των Δήμων και Κοινοτήτων αφορούν, κυρίως, τους τομείς: α) Ανάπτυξης, ... β) Περιβάλλοντος, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως: 1. Η εκπόνηση τοπικών προγραμμάτων για την προστασία και αναβάθμιση του φυσικού, αρχιτεκτονικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, στο πλαίσιο των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών. 2. Η προστασία και Διαχείριση των υδάτινων πόρων, η προστασία του εδάφους και των εσωτερικών υδάτων από την αλιεία (λιμνοθάλασσες, λίμνες, ιχθυοτροφεία, ποταμοί) και η καταπολέμηση της ρύπανσης στην περιφέρειά τους. 3. ... 8. Η λήψη μέτρων για την αποκατάσταση και ανάπλαση των περιοχών της περιφέρειάς τους, κυρίως σε περιοχές όπου αναπτύσσεται εκμετάλλευση ορυκτού πλούτου και εγκαθίστανται μονάδες επεξεργασίας αποβλήτων. 9. Η συμμετοχή τους σε θέματα πολεοδομίας, χωροταξίας και χρήσεων γης, όπως αυτή προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία.... 25. Η Διαχείριση στερεών αποβλήτων, σε επίπεδο προσωρινής αποθήκευσης, μεταφόρτωσης, επεξεργασίας, ανακύκλωσης και εν γένει αξιοποίησης, διάθεσης, λειτουργίας σχετικών εγκαταστάσεων,

κατασκευής μονάδων επεξεργασίας και αξιοποίησης, καθώς και αποκατάστασης υφιστάμενων χώρων εναπόθεσης (Χ.Α.Δ.Α.). Η Διαχείριση πραγματοποιείται, σύμφωνα με τον αντίστοιχο σχεδιασμό, που καταρτίζεται από την Περιφέρεια ... γ) Ποιότητας Ζωής και Εύρυθμης Λειτουργίας των Πόλεων και των Οικισμών, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως: 1. Η εξασφάλιση και διαρκής βελτίωση των τεχνικών και κοινωνικών υποδομών στις πόλεις και τα χωριά όπως η κατασκευή, συντήρηση και Διαχείριση συστημάτων ύδρευσης, αφαλάτωσης, τηλεθέρμανσης, έργων ηλεκτροφωτισμού των κοινόχρηστων χώρων, η δημιουργία χώρων πρασίνου, χώρων αναψυχής, πλατειών και λοιπών υπαίθριων κοινόχρηστων χώρων. 2. ... 12. Η μέριμνα και η λήψη μέτρων για την προστασία και αναβάθμιση της αισθητικής των πόλεων και των οικισμών. ... δ) Απασχόλησης, ... στ) Παιδείας, πολιτισμού και αθλητισμού, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως: ... 6. Η προστασία ... αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων της περιοχής και των εγκαταστάσεων αυτών. 7. ... η) Αγροτική Ανάπτυξη - Κτηνοτροφία - Αλιεία, στον οποίο περιλαμβάνονται οι ακόλουθες Αρμοδιότητες: ... 2. Η μελέτη και εκτέλεση έργων τεχνικής υποδομής, τοπικής σημασίας, που αφορούν στη γεωργία, την κτηνοτροφία και την αλιεία και ιδίως αυτών που σχετίζονται με την αγροτική οδοποιία, την κατασκευή λιμνοδεξαμενών, τα έργα βελτίωσης βοσκοτόπων και τα εγγειοβελτιωτικά έργα. ... 6. Η έρευνα και μελέτη κάθε θέματος για την ανάπτυξη της γεωργίας, κτηνοτροφίας, και αλιείας, καθώς και τη διατήρηση του αγροτικού, κτηνοτροφικού και αλιευτικού πληθυσμού στις εστίες τους. 7. Η ανάπτυξη, προστασία, εκτίμηση και παρακολούθηση της φυτικής και ζωικής παραγωγής. ... 10. Η εκτίμηση και παρακολούθηση της γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής ως και των απολαμβανομένων υπό των παραγωγών τιμών γεωργικών προϊόντων. ... 12. Η ενημέρωση του αγροτικού πληθυσμού για τις βελτιωμένες μεθόδους παραγωγής και οργάνωσης των εκμεταλλεύσεων για την αντιμετώπιση των τεχνικών,

οικονομικών και διαρθρωτικών προβλημάτων στο πλαίσιο των προγραμμάτων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης. 13. Η συνεργασία με Ιδρύματα έρευνας της αγροτικής, κτηνοτροφικής και αλιευτικής παραγωγής. 14. ... 15. Η καλύτερη οργάνωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στο πλαίσιο σχεδίων βελτίωσης. 16. ... II. ...". Ενόψει των ως άνω σκοπών και αρμοδιοτήτων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, που συνδέονται κατ' αρχήν με τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων και την προστασία των τοπικών συμφερόντων, ο πρώτος αιτών, Δήμος Καβάλας, προσβάλλει με έννομο συμφέρον την απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων (ΑΕΠΟ) του έργου, κατ' αρχήν μόνον κατά το μέρος που ο αγωγός φυσικού αερίου διέρχεται από την περιφέρειά του· μπορεί δε να προβάλλει και πλημμέλειες του συνολικού έργου, εάν επικαλεσθεί κατά τρόπο συγκεκριμένο ότι αυτό προκαλεί δυσμενείς επιπτώσεις στην εδαφική του περιφέρεια. Περαιτέρω, τα προαναφερθέντα φυσικά πρόσωπα είναι κάτοικοι των περιοχών Καβάλας, Νέας Καρβάλης, Ζυγού, Κρουονερίου, Φιλίππων και Κρηνίδων του Δήμου Καβάλας και ιδιοκτήτες εκτάσεων στις περιοχές αυτές, όπως προκύπτει από τα προσκομισθέντα στοιχεία, με αποτέλεσμα να διαθέτουν ομοίως έννομο συμφέρον για την άσκηση της κρινόμενης αίτησης κατά το μέρος που ο αγωγός διέρχεται από περιοχές του Δήμου αυτού, και να ομοδικούν παραδεκτώς με το Δήμο Καβάλας, προβάλλοντας κοινούς λόγους ακυρώσεως.

6. Επειδή, στην Ανακοίνωση της 17ης.11.2010 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Προτεραιότητες για την ενεργειακή υποδομή για το 2020 και μετέπειτα - Προσχέδιο για ενοποιημένο ευρωπαϊκό ενεργειακό δίκτυο» [COM(2010)677], προσδιορίσθηκαν οι στόχοι ενεργειακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται τα διασυνδεδεμένα δίκτυα φυσικού αερίου (παρ. 2.2, βλ. και παρ. 2.6). Ο νότιος διάδρομος φυσικού αερίου εντάσσεται στους διαδρόμους προτεραιότητας, με στόχο την περαιτέρω διαφοροποίηση των πηγών

εφοδιασμού σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) και τη μεταφορά αερίου από τα μεγαλύτερα, παγκοσμίως, κοιτάσματα της λεκάνης της Κασπίας, της Κεντρικής Ασίας και της Μέσης Ανατολής προς την Ε.Ε. (90,6 τρισεκατ. κ.μ.), χαρακτηρίζεται δε ως ο “τέταρτος μεγάλος άξονας για τη διαφοροποίηση του εφοδιασμού της Ευρώπης με φυσικό αέριο” (παρ. 4.1.2, βλ. και παράρτημα παρ. 3.2. “Διαφοροποιημένες πηγές εφοδιασμού σε πλήρως διασυνδεδεμένο και ευέλικτο δίκτυο φυσικού αερίου της ΕΕ”, υπό 3.2.1). Με τον Κανονισμό 347/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Απριλίου 2013 (L. 115) καθορίσθηκαν οι κατευθυντήριες γραμμές για την έγκαιρη ανάπτυξη και διαλειτουργικότητα των διαδρόμων και ζωνών προτεραιότητας των διευρωπαϊκών ενεργειακών υποδομών, στο δε παράρτημα I του Κανονισμού ο “Νότιος διάδρομος μεταφοράς φυσικού αερίου («SGC»)” περιγράφεται ως εξής: “υποδομές μεταφοράς φυσικού αερίου από τη λεκάνη της Κασπίας, την κεντρική Ασία, τη Μέση Ανατολή και τη λεκάνη της ανατολικής Μεσογείου προς την Ένωση με στόχο την ενίσχυση της διαφοροποίησης του εφοδιασμού. Συμμετέχοντα κράτη μέλη: ... Ελλάδα, Ιταλία...”. Ο κοινοτικός νομοθέτης αναγνωρίζει τις “εθνικές ιδιαιτερότητες στις διαδικασίες σχεδιασμού και αδειοδότησης” των σχετικών έργων και παρέχει την ευχέρεια στα κράτη μέλη να επιλέξουν μεταξύ τριών συστημάτων, που αναφέρονται στο άρθρο 8 του κανονισμού, εκ των οποίων το δεύτερο αποτελεί το “συντονισμένο σύστημα”, στο οποίο “η εμπειριστατωμένη απόφαση περιλαμβάνει πολλαπλές επιμέρους νομικώς δεσμευτικές αποφάσεις που έχουν εκδώσει διάφορες εμπλεκόμενες αρχές, τις οποίες συντονίζει η αρμόδια αρχή”, το σύστημα δε αυτό επελέγη από την Ελλάδα [βλ. άρθρο 8 παρ. 3 περ. β΄ του Κανονισμού – πρβ. παράρτημα 3 του ν. 4217/2013 “Κύρωση Συμφωνίας Φιλοξενούσας Χώρας μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της TRANS ADRIATIC PIPELINE AG” (Α΄ 267), όπου αναφέρονται οι επιμέρους απαιτούμενες, νομικώς δεσμευτικές, πράξεις και άδειες και οι αρμόδιες για την έκδοσή

./.

τους αρχές]. Στο άρθρο 7 παρ. 8 του αυτού Κανονισμού 347/2013 ορίζεται ότι "Αναφορικά με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 6 παράγραφος 4 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και το άρθρο 4 παράγραφος 7 της οδηγίας 2000/60/ΕΚ, τα έργα κοινού ενδιαφέροντος αναγνωρίζονται ως συμβάλλοντα στο δημόσιο συμφέρον από την άποψη της ενεργειακής πολιτικής, και μπορεί να θεωρηθεί ότι υιταγορεύονται από λόγους «επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος», εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπουν αυτές οι οδηγίες...". Περαιτέρω, στο παράρτημα VII, προστεθέν με τον κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμό (ΕΕ) 1391/2013 της Επιτροπής της 14ης Οκτωβρίου 2013 (L. 349), παρατίθεται ο ενωσιακός κατάλογος έργων κοινού ενδιαφέροντος, στον οποίο περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων: «B. ... 7. Διάδρομος προτεραιότητας «Νότιος διάδρομος μεταφοράς φυσικού αερίου» («SGC»): 7.1. Δέσμη ενοποιημένων, ειδικών και επιδεχόμενων κλιμάκωση υποδομών μεταφοράς, με τον σχετικό εξοπλισμό, για τη μεταφορά τουλάχιστον 10 bcm/a (δισεκατ. κυβικών μέτρων ετησίως) φυσικού αερίου από νέες πηγές της περιοχής της Κασπίας, μέσω Γεωργίας και Τουρκίας, με τελικό προορισμό τις αγορές της Ε.Ε. από δύο πιθανές οδούς – μία που διασχίζει τη Νοτιοανατολική Ευρώπη και καταλήγει στην Αυστρία και μια άλλη που φθάνει στην Ιταλία μέσω της Αδριατικής –, η οποία περιλαμβάνει ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα ΕΚΕ: 7.1.1. ... 7.1.2. Σταθμός συμπίεσης αερίου στους Κήπους (ΕΛ) 7.1.3. Αγωγός αερίου μεταξύ Ελλάδας και Ιταλίας μέσω της Αλβανίας και της Αδριατικής [έργο επί του παρόντος γνωστό ως "Αδριατικός αγωγός φυσικού αερίου" (TAP)] 7.1.4. ...». Τέλος, με τον κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμό (ΕΕ) 2016/89 της Επιτροπής της 18ης Νοεμβρίου 2015 (L. 19/27.1.2016) το παράρτημα VII του Κανονισμού αντικαταστάθηκε, κατά το κρίσιμο μέρος του, ως εξής: "7.1. ΕΚΕ δέσμης ενοποιημένων, ειδικών και επιδεχόμενων κλιμάκωση υποδομών μεταφοράς, με τον σχετικό εξοπλισμό, για τη μεταφορά τουλάχιστον 10 bcm/a (δισεκατ. κυβικά μέτρα

ετησίως) φυσικού αερίου από νέες πηγές της περιοχής της Κασπίας, μέσω Αζερμπαϊτζάν, Γεωργίας και Τουρκίας, με προορισμό τις αγορές της ΕΕ στην Ελλάδα και την Ιταλία, η οποία περιλαμβάνει ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα ΕΚΕ: 7.1.1. Αγωγός φυσικού αερίου προς την ΕΕ από το Τουρκμενιστάν και το Αζερμπαϊτζάν μέσω Γεωργίας και Τουρκίας [έργο επί του παρόντος γνωστό ως συνδυασμός των έργων “Διακασπιακός αγωγός φυσικού αερίου” (TCP), “Επέκταση του αγωγού του νοτίου Καυκάσου” (SCP-(F)X) και “Αγωγός φυσικού αερίου Ανατολίας” (TANAP)] 7.1.2. Σταθμός συμπίεσης αερίου στους Κήπους (EL) 7.1.3. Αγωγός αερίου μεταξύ Ελλάδας και Ιταλίας μέσω της Αλβανίας και της Αδριατικής [έργο επί του παρόντος γνωστό ως “Αδριατικός αγωγός φυσικού αερίου” (TAP)]. 7.1.4. ...”.

7. Επειδή, με το ν. 4145/2013 (Α΄ 89) κυρώθηκε η Συμφωνία μεταξύ της Δημοκρατίας της Αλβανίας, της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ιταλικής Δημοκρατίας, που υπεγράφη στην Αθήνα στις 12 Φεβρουαρίου 2013, σχετικά με το έργο του διαδριατικού αγωγού φυσικού αερίου [«The Trans Adriatic Pipeline Project»]. Με τη συμφωνία αυτή τα Συμβαλλόμενα Μέρη, αναγνωρίζοντας το σημαντικό στρατηγικό ρόλο που θα διαδραματίσει ο αγωγός στο άνοιγμα του Νότιου Διαδρόμου Φυσικού Αερίου (Southern Gas Corridor) και την αμοιβαία επωφελή συνεργασία για τη διασφάλιση της αξιόπιστης παροχής φυσικού αερίου από τις πηγές της Κεντρικής Ασίας και της Μέσης Ανατολής, συμπεριλαμβανομένης της Δημοκρατίας του Αζερμπαϊτζάν, προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, ανέλαβαν να επιτρέπουν, να διευκολύνουν και να υποστηρίζουν την υλοποίηση του έργου, να συνεργάζονται και συντονίζονται μεταξύ τους για την εκτέλεσή του, χωρίς να επιβάλλουν παράλογες καθυστερήσεις, περιορισμούς ή επιβαρύνσεις (άρθρο 2), αναγνώρισαν τη στρατηγική εθνική σημασία του έργου και δεσμεύθηκαν να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να διευκολυνθεί η εκπλήρωσή του στο έδαφός τους (άρθρο 6) και να μην διακοπεί, περιορισθεί ή εμποδισθεί με άλλον τρόπο η ροή του φυσικού

./.

αερίου μέσω του εν λόγω αγωγού (άρθρο 7). Επίσης, η Αλβανία και η Ελλάδα, ως τα Συμβαλλόμενα Μέρη από τα οποία διέρχεται το μεγαλύτερο μέρος του αγωγού, ανέλαβαν επιπλέον να συνάψουν, η κάθε μία, "Συμφωνία Κυβέρνησης Υποδοχής" με τον επενδυτή του έργου και προβλέφθηκε ότι οι Συμφωνίες αυτές θα υπόκεινται σε διαδικασία κύρωσης σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο του αντίστοιχου Συμβαλλόμενου Μέρους (άρθρο 5). Στη συνέχεια, με το ν. 4217/2013 (Α' 267) κυρώθηκαν και απέκτησαν ισχύ νόμου η από 26 Ιουνίου 2013 Συμφωνία Φιλοξενούσας Χώρας μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της εταιρείας «Trans Adriatic Pipeline AG» και τα παραρτήματα αυτής. Στο προοίμιο της συμφωνίας αναφέρεται ότι τα Μέρη αναγνωρίζουν ότι το έργο είναι στρατηγικής σημασίας, δεδομένου ότι θα ενισχύσει τη θέση της Ελλάδας ως βασικής χώρας διέλευσης φυσικού αερίου, στο πλαίσιο των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ενεργειακή ασφάλεια και διαφοροποίηση των πηγών προμήθειας, θα προσελκύσει προμήθειες φυσικού αερίου στην Ελλάδα, βοηθώντας την να ανταποκριθεί στους δικούς της στόχους ασφάλειας και διαφοροποίησης των πηγών προμήθειας, θα αποδώσει φορολογικά έσοδα και άλλα οικονομικά οφέλη μέσω φόρων, εργασίας και ανάπτυξης, και θα παράσχει τη βάση για περαιτέρω συνεργασία μεταξύ των Μερών επί μελλοντικών ενεργειακών έργων. Σύμφωνα με την κυρωθείσα Συμφωνία, «Το Κράτος αναγνωρίζει και συμφωνεί ότι το Έργο είναι έργο εθνικής σημασίας και προς το εθνικό και δημόσιο συμφέρον της Ελληνικής Δημοκρατίας» (άρθρο 4.1), «Τα Μέρη αναγνωρίζουν ότι το Έργο αντιπροσωπεύει μία σημαντική επένδυση στην Ελληνική Δημοκρατία που θα δημιουργήσει σημαντικές ευκαιρίες για το Ελληνικό εργατικό δυναμικό ... και για τους Έλληνες εργολάβους ...» (άρθρο 8.1), «Το Κράτος και κάθε ένα από τα άλλα Κρατικά Μέρη θα λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να διευκολύνει όλες τις Δραστηριότητες του Έργου που σχετίζονται με τη Μεταφορά του Φυσικού Αερίου μέσω του Συστήματος Αγωγού ή οποιουδήποτε μέρους αυτού ... και χωρίς να

επιβάλλει οποιοσδήποτε αναιτιολόγητες καθυστερήσεις, περιορισμούς ή χρεώσεις» (άρθρο 4.8) και «Το Κράτος διασφαλίζει και εγγυάται (ως πρωτοφειλέτης) την έγκαιρη εκτέλεση των υποχρεώσεων και δεσμεύσεων κάθε άλλου Κρατικού Μέρους δυνάμει κάθε μιας από τις Συμβάσεις Έργου...» (άρθρο 5.1). Στο άρθρο 7.1 της κυρωθείσης Συμφωνίας αναφέρεται ότι το Σύστημα Αγωγού προορίζεται να διασυνδεθεί με τον αγωγό TANAP, όταν αυτός κατασκευαστεί, στα σύνορα μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, ενώ προβλέπεται δυνατότητα σύναψης μίας ή περισσότερων Συμφωνιών Διασύνδεσης “μεταξύ των Ελληνικών εγκαταστάσεων και του εγχώριου Ελληνικού συστήματος μεταφοράς αερίου και / ή των δικτύων διανομής” (άρθρο 7.2) και υποβολής αίτησης για την εγκατάσταση Διασταυρούμενης Υποδομής από “πρόσωπο που δεν είναι Κρατικό Μέρος” (άρθρο 9.4). Επιπλέον, εισάγονται ορισμένες αποκλίσεις από την εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 165-172, 173 παρ. 1, 174 και 175 του ν. 4001/2011 «Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου, για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις» (Α' 179), μεταξύ δε άλλων ορίζεται (Παράρτημα 1, παρ. 2.2 περ. ε', του ν. 4217/2013) ότι η προβλεπόμενη στο άρθρο 166 παρ. 2 του ν. 4001/2011 ζώνη (δηλαδή η ζώνη εκατέρωθεν του αγωγού στην οποία απαγορεύεται η αλλοίωση, με οποιοδήποτε τρόπο, της μορφολογίας της επιφάνειας του εδάφους και επιβάλλονται περιορισμοί της κυριότητας) μειώνεται, “προς όφελος του περιβάλλοντος και των τυχόν θιγομένων προσώπων”, “κατά ένα μέτρο σε κάθε πλευρά του άξονα του αγωγού, ήτοι θα έχει πλάτος τέσσερα (4) μέτρα αριστερά και τέσσερα (4) μέτρα δεξιά του άξονα του αγωγού, αντί για πέντε (5) μέτρα”. Στην παρ. 6.3 περ. γ'(iii) του παραρτήματος 1 της “Συμφωνίας Φιλοξενούσας Χώρας” αναφέρεται ότι: (α) ο Διάδρομος Κατασκευής θα έχει, “γενικά, πλάτος 38 μ.”, (β) ο Διάδρομος Συστήματος Αγωγού θα έχει, “γενικά, πλάτος 8 μ.”, (γ) “τα Σχετικά Δικαιώματα επί της Γης των Εγκαταστάσεων και της Γης

./.

Δρόμων Μόνιμης Πρόσβασης προορίζονται να είναι δικαιώματα κυριότητας του Επενδυτή του Έργου”, (δ) “τα Σχετικά Δικαιώματα επί του Διαδρόμου Συστήματος Αγωγού προορίζονται να είναι δικαιώματα δουλείας του Επενδυτή”, (ε) “τα Σχετικά Δικαιώματα επί της Προσωρινής Γης προορίζονται να είναι δικαιώματα από μίσθωση, αδειοδότηση ή άλλα προσωρινά δικαιώματα”, και (στ) “τα Σχετικά Δικαιώματα επί της Γης Πρόσβασης σε Δρόμους προορίζονται να είναι δικαιώματα κυριότητας του Κράτους”. Εξάλλου, καθορίζονται οι απαιτούμενες άδειες για την υλοποίηση του έργου, όπως εγκρίσεις περιβαλλοντικών όρων, άδειες χρήσης ύδατος και άδειες των αρχαιολογικών υπηρεσιών (άρθρο 16.3 και παραρτήματα 3 και 6), για τις τελευταίες εκ των οποίων προβλέπεται επιπλέον η υπογραφή τόσο Μνημονίων Συναντίληψης και Συνεργασίας με το Υπουργείο Πολιτισμού όσο και Μνημονίων με τις κατά τόπους αρμόδιες Εφορείες Αρχαιοτήτων (άρθρο 16.7 και παραρτήματα 4 και 5). Στην παρ. 7 (με τίτλο «Συμβατότητα με Γενικό και Ειδικό Χωροταξικό Σχεδιασμό») του παραρτήματος 6 της αυτής Συμφωνίας ορίζεται ότι: «7.1. Προς αποφυγή αμφιβολιών, αναφέρεται ότι το Έργο εξυπηρετεί τους σκοπούς που περιγράφονται στο Γενικό Σχέδιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (Υπουργική Απόφαση 6876/4871/2008 (ΦΕΚ 128/Α/2008)). Συγκεκριμένα, το Έργο είναι σημαντικό για τους σκοπούς αναβάθμισης της χώρας σε ενεργειακό κόμβο και για τη βελτίωση του διεθνούς ρόλου της Ελλάδας ως κέντρου μεταφοράς φυσικού αερίου. Για τον σκοπό αυτόν, το άρθρο 6, παράγραφος Β.2(γ) του Γενικού Σχεδίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης θα διαβάζεται σαν να περιλαμβάνει επίσης την ολοκλήρωση του Έργου. 7.2. Περαιτέρω, το Έργο είναι δημοσίου συμφέροντος και εξυπηρετεί τους στόχους και τους σκοπούς που παρατίθενται στα ακόλουθα περιφερειακά σχέδια: (α) Το Περιφερειακό Σχέδιο Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (ΥΑ 29310/2003, ΦΕΚ 1471/Β/9.10.2003), (β) Το Περιφερειακό Σχέδιο Κεντρικής Μακεδονίας (ΥΑ 674/2004, ΦΕΚ 218/Β/6.2.2004), (γ) Το

Περιφερειακό Σχέδιο Δυτικής Μακεδονίας (ΥΑ 26295/2003, ΦΕΚ 1472/Β/9.10.2003). 7.3. Το Κράτος δια του παρόντος αναλαμβάνει την υποχρέωση να αναφέρει ρητώς και να συμπεριλάβει την εκτέλεση του έργου σε οποιαδήποτε αναθεώρηση και / ή τροποποίηση των ανωτέρω περιφερειακών σχεδίων». Με την - εκδοθείσα κατ' επίκληση του ως άνω Κανονισμού 347/2013 - απόφαση 27/2014 της Διυπουργικής Επιτροπής Στρατηγικών Επενδύσεων (Συνεδρ. 2.6.2014) ορίσθηκε η Γενική Γραμματεία Στρατηγικών και Ιδιωτικών Επενδύσεων του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας ως «αρμόδια εθνική αρχή», κατά την έννοια του άρθρου 8 (1) του Κανονισμού αριθ. 347/2013, «για τη διευκόλυνση και το συντονισμό της διαδικασίας χορήγησης αδειών για τα «Ευρωπαϊκά Ενεργειακά έργα Κοινού Ενδιαφέροντος - Projects of Common Interest (PCI)»». Τέλος, με το άρθρο 8 του ν. 4271/2014 (Α' 144/28.6.2014), ορίσθηκε ότι: «1. Τα «Ευρωπαϊκά Ενεργειακά Έργα Κοινού Ενδιαφέροντος - Projects of Common Interest (PCI)» που αφορούν στην Ελλάδα, όπως αυτά ορίζονται στο Παράρτημα του κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμού (ΕΕ) αριθμ. 1391/2013 της Επιτροπής της 14ης Οκτωβρίου 2013, και στα οποία φορέας της επένδυσης είναι ιδιώτης επενδυτής, αναγνωρίζονται ρητά ως Ιδιωτικές Στρατηγικές Επενδύσεις του άρθρου 1 του ν. 3894/2010 (Α' 204), χωρίς άλλη διατύπωση ή διαδικασία. 2. ... 3. Αρμόδια για τη διευκόλυνση και το συντονισμό της διαδικασίας χορήγησης αδειών για τις στρατηγικές επενδύσεις των παραγράφων 1 και 2 του παρόντος άρθρου είναι η Γενική Γραμματεία Στρατηγικών και Ιδιωτικών Επενδύσεων του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, ως «αρμόδια εθνική αρχή» κατά την έννοια του άρθρου 8 (1) του Κανονισμού αριθ. 347/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Απριλίου 2013. 4. Οι φορείς των στρατηγικών επενδύσεων των παραγράφων 1 και 2 του παρόντος άρθρου καταθέτουν στη Γενική Διεύθυνση Στρατηγικών Επενδύσεων πλήρη φάκελο των δικαιολογητικών που απαιτούνται κατά το ν.

3894/2010 και την κείμενη νομοθεσία για την έγκριση και έκδοση των σχετικών αδειών. ... ».

8. Επειδή, η παρεμβαίνουσα εταιρεία, με το από 14.6.2013 έγγραφο, υπέβαλε στο Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (Υ.Π.Ε.Κ.Α.) την από Ιουνίου 2013 “Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων” [εφεξής ΜΠΚΕ] του επίδικου έργου, μετά τη διενέργεια διαβούλευσης με τα ενδιαφερόμενα μέρη (αρμόδιες αρχές, πολίτες, ομάδες ειδικού ενδιαφέροντος κ.λπ.), ήδη από το έτος 2008, αρχικώς για το Δυτικό Τμήμα του έργου και ακολούθως και για το Ανατολικό, σε διάφορες φάσεις του σχεδιασμού (βλ. κεφάλαιο 7 της ΜΠΚΕ “Διαβούλευση με ενδιαφερόμενα μέρη”). Ακολούθησε, τον Ιούλιο του 2013, η δημοσιοποίηση του φακέλου της ΜΠΚΕ και η διαδικασία διαβούλευσης επ’ αυτής (βλ. το έγγραφο οικ. 169689/31.7.2013 του Υ.Π.Ε.Κ.Α.), στο πλαίσιο της οποίας διάφοροι φορείς εξέδωσαν γνωμοδοτήσεις. Όπως προκύπτει από την επίμαχη ΜΠΚΕ, ο Διαδριατικός Αγωγός Φυσικού Αερίου Υψηλής Πίεσης (Trans Adriatic Pipeline – TAP), εντασσόμενος στον προαναφερθέντα Νότιο Διάδρομο Φυσικού Αερίου, πρόκειται να μεταφέρει φυσικό αέριο προερχόμενο από την περιοχή της Κασπίας θάλασσας (και ειδικότερα του κοιτάσματος Shaz Deniz II του Αζερμπαϊτζάν) προς την Ευρώπη και να τροφοδοτήσει με αέριο τις δυτικές και νότιες αγορές αυτής. Ο αγωγός, συνολικού μήκους 863 χλμ., ξεκινάει από τα ελληνοτουρκικά σύνορα, όπου συνδέεται με τον αγωγό φυσικού αερίου της Ανατολίας (TANAP), διασχίζει υπογείως ένα μεγάλο τμήμα της Βόρειας Ελλάδας και καταλήγει, μέσω της Αλβανίας και (υποθαλασσίως) της Αδριατικής θάλασσας, στην Ιταλία, κοντά στην περιοχή του San Foca (Lecce). Σύμφωνα με την παρ. 1.1 της προσβαλλόμενης απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων (εφεξής ΑΕΠΟ), το επίδικο έργο αφορά στην εγκατάσταση και λειτουργία του ελληνικού τμήματος του ως άνω αγωγού, το οποίο εκτείνεται σε μήκος 543 χλμ., από την περιοχή των Κήπων νομού Έβρου μέχρι τα

ελληνοαλβανικά σύνορα, στην περιοχή Ιεροπηγής νομού Καστοριάς. Ο αγωγός θα είναι χαλύβδινος με επικάλυψη πολυαιθυλενίου και σύστημα καθοδικής προστασίας, έχει σχεδιασθεί με διάμετρο 48 ιντσών (122 εκατοστών) και πίεση 95 barg (barg πάνω από την ατμοσφαιρική πίεση), θα εγκατασταθεί δε υπογείως με ελάχιστη επικάλυψη εδάφους ενός μέτρου. Ο ΤΑΡ θα μεταφέρει αρχικά, κατά την πρώτη φάση λειτουργίας, 10 δισεκατομμύρια κ.μ. φυσικού αερίου ετησίως, με δυνατότητα επέκτασης μελλοντικά στα 20 κ.μ./έτος (2η φάση λειτουργίας). Προβλέπονται επίσης συνοδευτικές εγκαταστάσεις, όπως, κυρίως, δύο Σταθμοί Συμπύεσης (ένας στους Κήπους Έβρου, ήδη από την 1η φάση λειτουργίας, και ένας στις Σέρρες, κατά τη 2η φάση λειτουργίας), είκοσι δύο βαλβιδοστάσια (ανά 30 χλμ.), ξεστροπαγίδες και λοιπές εγκαταστάσεις που απαιτούνται κατά τη διάρκεια κατασκευής και λειτουργίας του έργου (δρόμοι πρόσβασης, εργοτάξια κατασκευής, αποθηκευτικοί χώροι κ.λπ.). Μετά την ολοκλήρωση των γνωμοδοτήσεων και τη συλλογή των απόψεων του ενδιαφερόμενου κοινού επί της ΜΠΚΕ, που διήρκεσαν περίπου ένα έτος (Αύγουστος 2013 - Αύγουστος 2014), η αρμόδια υπηρεσία του Υ.Π.Ε.Κ.Α., με το έγγραφό της οικ. 174292/5.8.2014, ζήτησε από την παρεμβαίνουσα την υποβολή συμπληρωματικού φακέλου επί της υποβληθείσας ΜΠΚΕ, όσον αφορά στην όδευση του αγωγού στην περιοχή των Τεναγών Καβάλας, μετά τις έντονες αντιδράσεις που διατυπώθηκαν κατά τη διαβούλευση. Με το από 5.9.2014 έγγραφό της, η παρεμβαίνουσα υπέβαλε στο Υ.Π.Ε.Κ.Α. Συμπληρωματικό Φάκελο της ΜΠΚΕ, με τον οποίο εξήτασε εναλλακτικές λύσεις και πρότεινε την τροποποίηση της όδευσης του αγωγού στην περιοχή των Τεναγών Καβάλας. Στις σελ. 24 επ. του συμπληρωματικού φακέλου αναφέρονται τα εξής: «...Η αξιολόγηση κατέδειξε ότι η νότια εναλλακτική όδευση και εναλλακτική όδευση που διέρχεται παράλληλα με τον αγωγό του ΔΕΣΦΑ παρουσιάζουν σημαντικά τεχνικά προβλήματα που καθιστούν την κατασκευή τους εξαιρετικά δύσκολη και απαιτητική, και

απαιτούν πολύπλοκα μέτρα αντιμετώπισης που θα αυξήσουν περαιτέρω τις περιβαλλοντικές τους επιπτώσεις. Ως εκ τούτου, αυτές οι εναλλακτικές οδεύσεις απορρίπτονται. Η όδευση της ΜΠΚΕ για τη διέλευση από την πεδιάδα των Φιλίππων αποδείχθηκε ότι αποτελεί μια καλά μελετημένη όδευση από όλες τις οπτικές γωνίες, με εξαίρεση τη διέλευση από ένα μικρό τμήμα της περιοχής της τύρφης, το οποίο έχει εγείρει ανησυχίες για τις κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις και τους κινδύνους για την ασφάλεια του αγωγού σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Η βόρεια εναλλακτική όδευση διατηρεί όλα τα πλεονεκτήματα της όδευσης της ΜΠΚΕ ενώ αποφεύγει τη διέλευση από την περιοχή της τύρφης. Επιπλέον, ακολουθεί κυρίως υφιστάμενους δρόμους και κανάλια, προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι επιπτώσεις στις καλλιεργούμενες εκτάσεις. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, η βόρεια εναλλακτική όδευση θεωρείται ότι αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τις τοπικές ανησυχίες και ταυτόχρονα εξασφαλίζει μια τεχνικά εφικτή και περιβαλλοντικά πλεονεκτική όδευση για αυτήν την ευαίσθητη περιοχή. Ως μειονέκτημα, η βόρεια εναλλακτική όδευση διέρχεται από την περιφερειακή ζώνη του Αρχαιολογικού Χώρου των Φιλίππων και παρόλο που υπάρχει ήδη η συγκατάθεση του αρμόδιου υπουργείου, θα απαιτηθούν συμπληρωματικές εργασίες και έρευνες σε συνεργασία με τις αρμόδιες Εφορείες ώστε να διασφαλιστεί ότι η κατασκευή του αγωγού δεν θα έχει επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά. Με βάση τα παραπάνω, η βόρεια εναλλακτική όδευση επιλέγεται ως η νέα προτεινόμενη όδευση για την πεδιάδα των Φιλίππων...». Ακολούθως, με το εν λόγω Συμπληρωματικό Τεύχος μελετήθηκαν οι συνέπειες της νέας όδευσης στην πολιτιστική κληρονομιά [βλ. περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης, σελ. 35 - 39, ιδίως πίνακα 5-5, με τις αποστάσεις του αγωγού (από 4 έως 725 μέτρα) από τις επιμέρους αρχαιολογικές θέσεις, υψηλής ή μη αρχαιολογικής πιθανότητας, καθώς και εκτίμηση των επιπτώσεων, σελ. 50-60 και 63-64]. Η τροποποίηση αυτή, για την οποία γνωμοδότησε θετικά (υπό όρους) η

Η Έφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων (βλ. το έγγραφό της 4445/8.9.2014), εγκρίθηκε υπό όρους, κατόπιν γνωμοδότησης του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου (Κ.Α.Σ.), με την απόφαση υπό στοιχεία ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΠΚ/ΔΙΠΚΑ/ΤΑΧ/226950/133647/14532/5611/11.9.2014 του Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού. Με την προσβαλλόμενη απόφαση 174848/12.9.2014 του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής εγκρίθηκαν περιβαλλοντικοί όροι για το επίμαχο έργο και, όπως αναφέρεται στην παρ. 1.1 αυτής, "ο αγωγός θα ακολουθήσει την προτεινόμενη όδευση όπως παρουσιάζεται στον φάκελο ΜΠΕ, ειδικά όμως στην περιοχή των Τεναγών Ν. Καβάλας ο αγωγός θα ακολουθήσει τη βόρεια εναλλακτική όδευση, σύμφωνα με το συμπληρωματικό τεύχος ΜΠΕ. Η όδευση αυτή αρχίζει στη Χ.Θ. 193, βόρεια του οικισμού Νέος Ζυγός, ακολουθεί διαδρομή νοτίως των Φιλίππων και των Κρηνίδων και εισέρχεται στο ΝΑ τμήμα του Αρχαιολογικού χώρου των Φιλίππων, διατρέχοντας σχεδόν παράλληλα το νότιο όριο της Αρχαιολογικής Ζώνης (εκτός των ζωνών προστασίας Α και Β) και στη συνέχεια ακολουθεί ΒΔ κατεύθυνση. Η βόρεια εναλλακτική όδευση βρίσκεται εκτός Τεναγών (εκτός εδαφών τύρφης), ακολουθώντας κυρίως υφιστάμενους αγροτικούς δρόμους, αρδευτικά κανάλια και κατά μήκος της οριογραμμής αγροτεμαχίων, στην πεδιάδα των Φιλίππων".

9. Επειδή, όπως προκύπτει από την εκπονηθείσα ΜΠΚΕ, στην οποία ερείδεται η προσβαλλόμενη απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων (εφεξής ΑΕΠΟ), ο σχεδιασμός της όδευσης του αγωγού φυσικού αερίου πραγματοποιήθηκε με γνώμονα την αρχή της ομαδοποίησης των υποδομών, με σκοπό τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και την αποφυγή κατακερματισμού του τοπίου· συγκεκριμένα, στο τμήμα από τους Κήπους έως τη Νέα Μεσημβρία (ανατολικό τμήμα), μήκους περίπου 360 χλμ., ο αγωγός οδεύει κατά το μεγαλύτερο μέρος του (στα 300 χλμ. της διαδρομής), παράλληλα με τον υφιστάμενο αγωγό φυσικού αερίου του Διαχειριστή Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΔΕΣΦΑ), ενώ

αντιθέτως, στο δυτικό τμήμα (μήκους περίπου 180 χλμ.), η χάραξη δεν ακολουθεί υφιστάμενες υποδομές. Περαιτέρω, οι εργασίες κατασκευής του αγωγού θα διεξαχθούν γραμμικά, κατά μήκος αυτού, και συνίστανται στη διάνοιξη τάφρου, κατά κανόνα με τη μέθοδο ανοικτής εκσκαφής, εντός της οποίας θα τοποθετηθούν οι χαλύβδινοι σωλήνες, μήκους 12 έως 18 μ. έκαστος, που θα συγκολληθούν, αφού έχουν υποστεί καμπύλωση (για να ταιριάζουν με το περίγραμμα του εδάφους ή για να αποκτήσουν την επιθυμητή γωνία) και αφού έχουν επικαλυφθεί με θερμοσυστελλόμενο χιτώνιο πολυαιθυλενίου. Μετά ταύτα, πραγματοποιείται ο έλεγχος των συγκολλήσεων και των μονώσεων, η επίχωση του ορύγματος και η αποκατάσταση της επιφάνειας του εδάφους (σελ. 45 επ. του Κεφαλαίου 4 "Περιγραφή του έργου" της ΜΠΚΕ). Στη συνέχεια, διεξάγεται υδραυλική δομική, για τον έλεγχο της ακεραιότητας του αγωγού και τυχόν διαρροών, πριν από τη δοκιμαστική λειτουργία του συστήματος. Ενόψει του ότι οι σημαντικότερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις αναμένονται κατά τη διάρκεια της κατασκευής του αγωγού, επελέγη η μέθοδος της τμηματικής κατασκευής, που θα διαρκέσει μερικές εβδομάδες σε κάθε περιοχή κατά μήκος της όδευσης και εξασφαλίζει την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων. Η μέγιστη περιοχή επέμβασης κατά τη διάρκεια κατασκευής του αγωγού αντιστοιχεί σε ζώνη πλάτους 38 μ. ("ζώνη εργασίας") και η μέγιστη συνολική επιφάνεια επέμβασης ανέρχεται σε 20.634 στρέμματα (38 μ. επί 543 χλμ.). Ωστόσο, λόγω της ποικιλίας των περιοχών επέμβασης, προβλέπεται ότι η ζώνη εργασίας μπορεί να μειωθεί στα 28 μ. (αντί 38 μ.), ιδίως σε δασικές εκτάσεις, σε περιοχές ειδικής προστασίας και, εν γένει, εφόσον αυτό απαιτείται από τις κοινωνικοοικονομικές ή περιβαλλοντικές συνθήκες ή τεχνικούς περιορισμούς (σελ. 71 του κεφαλαίου 4 και σελ. 120, 123, 140, 170 και 305 του κεφαλαίου 8 της ΜΠΚΕ), ή ακόμη και σε 18 μ., σε περιοχές με υψόμετρο (υποκεφάλαιο 4.4.5.7 της ΜΠΚΕ) ή σε ευρωπαϊκούς οικότοπους προτεραιότητας (σελ. 170 του Κεφαλαίου 8 της ΜΠΚΕ). Μετά την αποπεράτωση της

κατασκευής του αγωγού και κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του, προβλέπονται τρεις ζώνες γύρω από τον αγωγό, στις οποίες ισχύουν διάφοροι περιορισμοί (βλ. Κεφάλαιο 4 ΜΠΚΕ, σ. 71, 96): α/ "ζώνη προστασίας", πλάτους 8 μ. (4 μ. εκατέρωθεν του αγωγού), εντός της οποίας δεν θα επιτρέπεται η ανέγερση κατοικιών και λοιπών κατασκευών, ούτε η βαθιά άρωση ή οι καλλιέργειες με βαθύ ριζικό σύστημα, παρά μόνον καλλιέργειες με ρηχό όργωμα, τούτο δε προκειμένου να διασφαλισθεί η προστασία, επιθεώρηση, συντήρηση και επισκευή του αγωγού, β/ "ζώνη ασφαλείας", πλάτους 40 μ. (20 μ. εκατέρωθεν), στην οποία θα απαγορεύεται η δημιουργία νέων κατασκευών από τρίτους, και γ/ "διευρυμένη ζώνη ασφαλείας", πλάτους 400 μ. (200 μ. εκατέρωθεν), όπου θα ισχύουν συμπληρωματικά μέτρα προστασίας, λαμβανομένων υπόψη όλων των κανόνων ασφαλείας του Συστήματος Μεταφοράς Φυσικού Αερίου Υψηλής Πίεσης· για την τελευταία αυτή ζώνη, η παρεμβαίνουσα αναφέρει ότι ευρίσκεται σε διαπραγμάτευση με την Ελληνική Κυβέρνηση για τους ακριβείς περιορισμούς χρήσεων, όπως λ.χ. τη μη δυνατότητα ανέγερσης νέων συγκροτημάτων κατοικιών και βιομηχανικών υποδομών.

10. Επειδή, στο ν. 4014/2011 (Α' 209) ορίζονται τα εξής: "Άρθρο 1. Κατάταξη έργων και δραστηριοτήτων. 1. Τα έργα και οι δραστηριότητες του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, των οποίων η κατασκευή ή λειτουργία δύναται να έχουν επιπτώσεις στο περιβάλλον, κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες (Α και Β) ανάλογα με τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον. Η πρώτη κατηγορία (Α) περιλαμβάνει τα έργα και τις δραστηριότητες τα οποία ενδέχεται να προκαλέσουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και για τα οποία απαιτείται η διεξαγωγή Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) προκειμένου να επιβάλλονται ειδικοί όροι και περιορισμοί για την προστασία του περιβάλλοντος σχετικά με το συγκεκριμένο έργο ή δραστηριότητα, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 2, 3 και 4 του παρόντος. Τα έργα και οι δραστηριότητες της

./.

κατηγορίας Α κατατάσσονται: α) σε αυτά που ενδέχεται να προκαλέσουν πολύ σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και αποτελούν την υποκατηγορία Α1 και β) σε αυτά που ενδέχεται να προκαλέσουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και αποτελούν την υποκατηγορία Α2. ... Άρθρο 2. Κοινή διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων κατηγορίας Α. 1. Για την πραγματοποίηση νέων έργων ή δραστηριοτήτων κατηγορίας Α ή τη μετεγκατάσταση ήδη υφισταμένων απαιτείται διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης με τη διεξαγωγή ΜΠΕ και έκδοση Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ). 2. Ο φορέας του έργου ή της δραστηριότητας της κατηγορίας Α δύναται να ζητήσει γνωμοδότηση της αρμόδιας περιβαλλοντικής αρχής με την υποβολή φακέλου Προκαταρκτικού Προσδιορισμού Περιβαλλοντικών Απαιτήσεων (ΠΠΠΑ), πριν την υποβολή ΜΠΕ. ... 3. ... 4. Για κάθε νέο έργο ή δραστηριότητα απαιτείται γνώμη του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού σχετικά με το εάν η περιοχή όπου χωροθετείται το έργο ή η δραστηριότητα είναι αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, με την εξαίρεση έργων ή δραστηριοτήτων εντός οργανωμένων υποδοχέων παραγωγικών δραστηριοτήτων, ... Για το σκοπό αυτόν αποστέλλεται αντίγραφο του φακέλου της ΜΠΕ στην αρμόδια αρχαιολογική υπηρεσία σε ηλεκτρονική μορφή εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών. Σύμφωνη γνώμη απαιτείται εφόσον το έργο ή η δραστηριότητα χωροθετείται εν όλω ή εν μέρει εντός κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου, Ζωνών Προστασίας Α΄ και Β΄ ή πλησίον αρχαίου κατά την έννοια των άρθρων 12, 13 και 10 παράγραφος 3, αντίστοιχα, του ν. 3028/2002 (Α΄ 152). 5. Γνώμη της δασικής υπηρεσίας απαιτείται μόνο για τα έργα τα οποία χωροθετούνται σε δάση, δασικές και αναδασωτέες εκτάσεις, άλση και πάρκα και, εν γένει, σε εκτάσεις εκτός εγκεκριμένων σχεδίων πόλεων, εκτός ορίων οικισμών και εκτός οργανωμένων υποδοχέων παραγωγικών δραστηριοτήτων, ... 6. ... 7. Με την ΑΕΠΟ επιβάλλονται προϋποθέσεις, όροι, περιορισμοί και διαφοροποιήσεις για την πραγματοποίηση του έργου ή της

δραστηριότητας, ιδίως ως προς τη θέση, το μέγεθος, το είδος, την εφαρμοζόμενη τεχνολογία και τα γενικά τεχνικά χαρακτηριστικά. Επίσης επιβάλλονται τυχόν αναγκαία επανορθωτικά ή προληπτικά μέτρα και δράσεις παρακολούθησης των περιβαλλοντικών μέσων και παραμέτρων ή και αντισταθμιστικά μέτρα. Οι όροι αφορούν κατά σειρά προτεραιότητας στην αποφυγή ή ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων ή στην επανόρθωση ή αποκατάσταση του περιβάλλοντος. Σε περιπτώσεις όπου, παρά την εφαρμογή όλων των ανωτέρω όρων, διαπιστώνονται επιπτώσεις στο περιβάλλον και εφόσον αυτές αξιολογηθούν ως σημαντικές, δύναται να επιβάλλονται συμπληρωματικά αντισταθμιστικά μέτρα ή και τέλη κατά την έννοια της παραγράφου 1 του άρθρου 17 του παρόντος. Σε κάθε περίπτωση, οι όροι θα πρέπει να είναι: α) Συμβατοί με την ισχύουσα περιβαλλοντική ή άλλη νομοθεσία και το χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό. β) Επαρκείς για την περιβαλλοντική προστασία. γ) Άμεσα συσχετιζόμενοι με το συγκεκριμένο έργο ή δραστηριότητα και τις επιπτώσεις του. δ) Δίκαιοι και αναλογικοί με το μέγεθος και το είδος του έργου ή της δραστηριότητας. ε) Ακριβείς, εφικτοί, δεσμευτικοί και ελέγξιμοι. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, εντός τριών μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, καθορίζονται προδιαγραφές για το περιεχόμενο της ΑΕΠΟ ανάλογα με το είδος του έργου ή της δραστηριότητας. 8. ... Άρθρο 3. Έργα και δραστηριότητες υποκατηγορίας Α1. 1. Αρμόδια περιβαλλοντική αρχή για την περιβαλλοντική αδειοδότηση των έργων και δραστηριοτήτων της υποκατηγορίας Α1 του άρθρου 1 είναι το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Η έγκριση των περιβαλλοντικών όρων γίνεται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. 2. Για την έκδοση της ΑΕΠΟ ακολουθείται η εξής διαδικασία: α. ... β. Εάν δεν επιλέγεται από τον υπόχρεο φορέα του έργου ή της δραστηριότητας η διαδικασία της γνωμοδότησης με την υποβολή φακέλου ΠΠΠΑ τότε απαιτούνται: αα) Υποβολή φακέλου ΜΠΕ και

φακέλου με συνοδευτικά έγγραφα και σχέδια τεκμηρίωσης, από τον φορέα του έργου ή της δραστηριότητας. ββ) Έλεγχος τυπικής πληρότητας του φακέλου ΜΠΕ ... γγ) Αποστολή του φακέλου της ΜΠΕ προς τις υπηρεσίες και φορείς της Διοίκησης, καθώς και δημοσιοποίηση της ΜΠΕ για την έναρξη της διαδικασίας διαβούλευσης εντός δύο εργάσιμων ημερών από την ολοκλήρωση του ελέγχου πληρότητας. δδ) Συλλογή γνωμοδοτήσεων από τις αρμόδιες υπηρεσίες και φορείς της Διοίκησης και απόψεων του κοινού και άλλων φορέων (διαδικασία διαβούλευσης) σε χρονικό διάστημα σαράντα πέντε εργάσιμων ημερών από την αποστολή και δημοσιοποίηση της ΜΠΕ. εε) Αξιολόγηση και στάθμιση γνωμοδοτήσεων και απόψεων, καθώς και τυχόν απόψεων του φορέα του έργου ή της δραστηριότητας επ' αυτών, από την αρμόδια υπηρεσία ... στστ) Σύνταξη ΑΕΠΟ ...". Σύμφωνα δε με το Παράρτημα XI της ΥΑ 1958/2012, Β' 21, το επίμαχο έργο κατατάσσεται στην περιβαλλοντική κατηγορία Α1.

11. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι, κατόπιν συμπληρωματικής μελέτης που υπέβαλε η παρεμβαίνουσα, η Διοίκηση υιοθέτησε διάφορη, σε σχέση προς την αρχικώς προταθείσα, όδευση [«βόρεια εναλλακτική» λύση], σύμφωνα με την οποία ο αγωγός ξεκινάει βόρεια του οικισμού Νέου Ζυγού, ακολουθεί διαδρομή νοτίως των Φιλίππων και των Κρηνίδων, εισέρχεται στο νοτιοανατολικό τμήμα του Αρχαιολογικού Χώρου των Φιλίππων, διατρέχει σχεδόν παράλληλα το νότιο όριο της αρχαιολογικής ζώνης για περίπου 7 χλμ. και, στη συνέχεια, ακολουθεί βορειοδυτική κατεύθυνση. Υποστηρίζουν οι αιτούντες ότι η νέα αυτή όδευση συνεπάγεται δυσμενείς περιβαλλοντικές επιπτώσεις στην οικεία περιοχή διέλευσης, καθ' όσον: α. το έδαφος παρουσιάζει πιθανότητα ρευστοποίησης λόγω των γεωλογικών σχηματισμών που διασχίζει ο αγωγός, β. οι πιθανές επιπτώσεις στα υπόγεια ύδατα εξαιτίας του υψηλού υδροφόρου ορίζοντα στην περιοχή δεν αντιμετωπίζονται στη μελέτη, αλλά προβλέπεται η μελλοντική εκπόνηση Σχεδίου Διαχείρισης Υδάτων και Σχεδίου Πρόληψης Διαρροών και Ανταπόκρισης για την

αποφυγή οποιασδήποτε ρύπανσης υδάτινων σωμάτων, γ. η περιοχή είναι επιρρεπής σε μόλυνση του εδάφους με νιτρικά άλατα, λόγω της εντατικής καλλιέργειας και της χρήσης λιπασμάτων, δ. καταγράφονται δύο θέσεις με εναπομείναντα αλκαλικά έλη, και ε. ο αγωγός περνάει από τον αρχαιολογικό χώρο των Φιλίππων και, σε απόσταση έως 1000 μ. από τη νέα προτεινόμενη όδευση, εντοπίστηκαν θέσεις αρχαιολογικού ενδιαφέροντος και περιοχές υψηλής αρχαιολογικής πιθανότητας (βλ. σελ. 29-37 του συμπληρωματικού τεύχους της ΜΠΚΕ). Κατόπιν αυτών, προβάλλεται ότι η τροποποίηση της όδευσης του αγωγού παρίσταται ουσιώδης και ότι, συνεπώς, η παράλειψη θέσης σε διαβούλευση της ως άνω συμπληρωματικής μελέτης αντίκειται στο άρθρο 3 παρ. 2 του ν. 4014/2011 και συνεπάγεται ακυρότητα της χάραξης κατά το μέρος αυτό.

12. Επειδή, όπως εκτέθηκε ήδη στη σκ. 8 της παρούσης, η επιλογή της βόρειας εναλλακτικής όδευσης του αγωγού στην περιοχή των Τεναγών έγινε ακριβώς κατ' αποδοχή των αντιρρήσεων του ενδιαφερόμενου κοινού, κατά τη διάρκεια της διαβούλευσης, προκειμένου ο αγωγός να διέλθει ακόμη βορειότερα από την περιοχή της τύρφης, και διαφοροποιείται σε μήκος 28 περίπου χλμ. σε σχέση με την αρχική πρόταση της ΜΠΚΕ, αφορά δηλ. σε ένα μικρό τμήμα της συνολικής χάραξης των 543 χλμ. Υπό τα δεδομένα αυτά, δεν απαιτείτο η νέα όδευση να τεθεί σε διαβούλευση και ο προαναφερθείς λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος. Εξάλλου, στη συμπληρωματική μελέτη εξέτασης των συνεπειών της νέας προτεινόμενης χάραξης, γίνεται δεκτό ότι "δεν υφίσταται θέμα ευστάθειας πρανών, λόγω της σχετικά επίπεδης μορφολογίας της πεδιάδας των Φιλίππων" (σελ. 15 της συμπλ. μελέτης), ότι δεν απαιτείται κανένα πρόσθετο μέτρο ασφαλείας του αγωγού, ούτε εντοπίζονται γεωλογικοί κίνδυνοι, προβληματικές ζώνες ή σημεία (πίνακας 3-2, σελ. 15) και ότι, ναι μεν "λόγω των γεωλογικών σχηματισμών που διασχίζει, η νέα προτεινόμενη όδευση παρουσιάζει είτε

./.

μεγάλη πιθανότητα ρευστοποίησης (στην περίπτωση των αλλουβιακών αποθέσεων) είτε μικρή (σε όλες τις υπόλοιπες περιπτώσεις), ωστόσο, ακόμα και στην περίπτωση των αλλουβιακών προσχώσεων, η εκτιμώμενη καθίζηση, λόγω της υγροποίησης (μέσος όρος 3-6 εκ., χειρότερο σενάριο 12-14 εκ.), είναι απίθανο να έχει κάποια επίπτωση στον αγωγό ΤΑΡ, λόγω του μεγέθους τους και της διασποράς της καθίζησης κατά μήκος μιας ζώνης στις περιοχές με τους μαλακούς γεωλογικούς σχηματισμούς. Όσον αφορά στην σεισμικότητα, η νέα προτεινόμενη όδευση δεν φαίνεται να επηρεάζεται από κάποιο ενεργό ρήγμα σε άμεση γεινίαση ή να σχετίζεται με κάποια σημαντική σεισμική δραστηριότητα". Κατόπιν αυτών, η συμπληρωματική μελέτη παραπέμπει στις ενότητες 6.2.2.2 και 6.2.3 της ΜΠΚΕ, όπου είχαν εξετασθεί η γεωλογία και οι τύποι εδαφών της περιοχής (σελ. 27). Επίσης γίνεται δεκτό ότι κατά μήκος της νέας προτεινόμενης όδευσης δεν βρίσκονται μεγάλα επιφανειακά υδάτινα σώματα, εκτός από αρδευτικά κανάλια (σελ. 28), ούτε ευαίσθητοι οικότοποι (σελ. 29), ενώ το πρόβλημα του υψηλού υδροφόρου ορίζοντα είχε επισημανθεί και στην αρχική όδευση στην επίμαχη περιοχή (σελ. 84 του Κεφ. 8 της αρχικής ΜΠΚΕ) και προβλέπεται μάλιστα ότι πλέον "ο υδροφόρος ορίζοντας αναμένεται να βρίσκεται χαμηλότερα από την όδευση της ΜΠΚΕ, καθιστώντας τις κατασκευαστικές συνθήκες ακόμα πιο ευνοϊκές" (σελ. 13). Κατά τα λοιπά, η μελέτη προβλέπει την εκπόνηση ενός αναλυτικότερου Σχεδίου πρόληψης διαρροών και ανταπόκρισης, για την αποφυγή οποιασδήποτε ρύπανσης υδάτινων σωμάτων (σελ. 42). Περαιτέρω, είναι αληθές ότι η μελέτη αναφέρει τον κίνδυνο ρύπανσης του εδάφους με νιτρικά άλατα και τη διέλευση του αγωγού κοντά σε δύο θέσεις με εναπομείναντα αλκαλικά έλη (σελ. 28 και 31), όμως, εκτιμά ότι, λόγω της απουσίας φυσικών ή ημιφυσικών ρεμάτων, δεν αναμένονται επιπτώσεις στα επιφανειακά ύδατα, ότι ο κίνδυνος ρύπανσης μπορεί να περιορισθεί με "καλή διαχείριση της κατασκευής από τον ανάδοχο" και την αντικατάσταση του εδάφους που έχει υποστεί ρύπανση και διάθεσή του

ως αποβλήτου, αναλόγως του είδους της ρύπανσης (σελ. 43), και ότι λόγω της απόστασης των ελών από τον αγωγό (140 και 500 μ.), οι επιπτώσεις επ' αυτών αναμένονται χαμηλές (σ. 45). Αντιθέτως, η διέλευση του αγωγού μέσω των άκρων ορίων του αρχαιολογικού χώρου των Φιλίππων - αλλά εκτός των θεσμοθετημένων ζωνών προστασίας Α και Β αυτού - που αποτελεί, όπως και η ίδια η συμπληρωματική μελέτη δέχεται, μειονέκτημα της υιοθετηθείσης λύσης, μελετήθηκε ενδελεχώς στο συμπληρωματικό τεύχος και επί του επιτρεπτού της πραγματοποίησης του έργου, από πλευράς αρχαιολογικής νομοθεσίας, απεφάνθησαν θετικώς, υπό όρους, η τοπική Εφορεία Αρχαιοτήτων, το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο και τελικώς ο Υπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού (βλ. ανωτέρω, σκ. 8), ήτοι τα όργανα που είναι καθ' ύλην αρμόδια να εκτιμήσουν τους κινδύνους που τυχόν προκαλούνται για τις αρχαιότητες. Ενόψει των ανωτέρω, ο εκτεθείς στην προηγούμενη σκέψη λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

13. Επειδή, προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση παραβιάζει τις διατάξεις του άρθρου 24 του Συντάγματος και τις συνταγματικές αρχές της πρόληψης και της βιώσιμης ανάπτυξης, διατάξεις του ευρωπαϊκού και ενωσιακού δικαίου (9η παράγραφο του προοιμίου και άρθρο 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, άρθρα 11 και 191 παρ. 2 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 37 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε.), καθώς και τη Συνθήκη της Βέρνης της 19.9.1979, που κυρώθηκε με το ν. 1335/1983 (Α' 32), διότι, αν και το έργο προκαλεί περιβαλλοντική υποβάθμιση και επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης - λόγω του συνεχούς θορύβου, των εκπεμπόμενων αερίων, υγρών και στερεών ρύπων και λυμάτων, της ρύπανσης του αέρα, του εδάφους, του υπεδάφους και του υδροφόρου ορίζοντα, της αλλοίωσης του τοπίου και της επιβάρυνσης των τοπικών οδικών δικτύων κατά τη φάση κατασκευής του επίδικου έργου, ήτοι για χρονικό διάστημα τουλάχιστον 3,5 ετών -, στηρίζεται σε μελέτη με την

./.

οποία έχουν εξετασθεί μόνον οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις που θα επέλθουν σε κάθε περιοχή και οικοτόπο μεμονωμένα (π.χ. Κεφάλαιο 8, σελ. 21-22 της ΜΠΚΕ για την ποιότητα του αέρα και τις εκπομπές των οχημάτων κατά τόπους), αντί να προηγηθεί, όπως επιβάλλουν οι προδιαληφθείσες διατάξεις, συνθετική μελέτη για την εκτίμηση των σωρευτικών συνεπειών του έργου σε όλη του την έκταση. Οι ως άνω επιπτώσεις δεν έχουν, κατά τους αιτούντες, εκτιμηθεί σωρευτικά ως προς την υποβάθμιση του μεγαλύτερου πληθυσμού των οικοτόπων της Βόρειας Ελλάδας, την εκτεταμένη ατμοσφαιρική ρύπανση και μόλυνση του υδροφόρου ορίζοντα, την παραγωγή λυμάτων και τις συνακόλουθες δυσμενείς συνέπειες στο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον της Βόρειας Ελλάδας, λαμβανομένου υπόψη ότι η συνολική επίδραση του έργου στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον δεν ισούται προς το άθροισμα των τοπικών συνεπειών των επιμέρους τεχνικών έργων, αλλά είναι πολλαπλάσια τούτου. Συναφώς προβάλλεται ότι το επίδικο έργο διέρχεται από 26 περιοχές του δικτύου Natura 2000 και ζώνες ΖΕΠ, οι οποίες διαταράσσονται με τη χρήση εκρηκτικών, και οι μελέτες ειδικής οικολογικής αξιολόγησης αναφέρονται σε κάθε προστατευόμενη περιοχή χωριστά (παραρτήματα 8.6 έως 8.9), αντί να γίνεται συνθετική αξιολόγηση των συνεπειών της επέμβασης σε τόσες προστατευόμενες περιοχές. Τα ανωτέρω επιρρωνύονται, κατά τους αιτούντες, από τη μεταγενέστερη εκπόνηση της συμπληρωματικής ΜΠΚΕ, η οποία δεν εντάχθηκε στην ευρύτερη μελέτη, παρά αξιολόγησε σημειακώς τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις του ένδικου έργου μόνο ως προς την τροποποίηση της όδευσης του αγωγού στην περιοχή των Τεναγών. Πέραν αυτών, κατά τους αιτούντες, η εκπονηθείσα ΜΠΚΕ αγνοεί ότι: α/ στα δυτικά του οικισμού της Νέας Καρβάλης υπάρχουν δεξαμενές υγρής αμμωνίας και νιτρικών της χημικής βιομηχανίας φωσφορικών λιπασμάτων E.L.F.E., από τις οποίες έχουν διαρρεύσει στο παρελθόν τοξικά βιομηχανικά απόβλητα και αφιλτράριστοι ρύποι καυσαερίων, β/ στα ανατολικά της Νέας

Καρβάλης υπάρχουν εγκαταστάσεις επεξεργασίας υδρογονανθράκων της εταιρείας ΚΑΒΑΛΑ OIL A.E., από τις οποίες έχουν διαρρεύσει χιλιάδες τόνοι βαρέων μετάλλων και άλλων τοξικών χημικών, που περιλαμβάνουν δεξαμενές αποθήκευσης πετρελαίου και υδρογονανθράκων και αγωγούς μεταφοράς υδρογονανθράκων, ιδιαίτερος επικίνδυνους για μεγάλο ατύχημα, γ/ στα νότια της Νέας Καρβάλης και κατά μήκος της ακτογραμμής υπάρχει άλλος αγωγός μεταφοράς φυσικού αερίου υψηλής πίεσης που μεταφέρει αέριο από τον αγωγό της E.L.F.E. προς την εγκατάσταση της ΚΑΒΑΛΑ OIL, ο οποίος, σε περίπτωση σφοδρής θαλασσοταραχής, μετατοπίζεται και αναδύεται στην επιφάνεια, δ/ στα βόρεια του αυτού οικισμού, έχει εγκατασταθεί αγωγός του Διαχειριστή Ελληνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου (ΔΕΣΦΑ) και ε/ βορειοανατολικά και σε απόσταση 2 χλμ. από τον οικισμό υπάρχουν τεράστιες δεξαμενές της Revoil A.E. και σε απόσταση 1χλμ. λατομεία μαρμάρων, εργοστάσια σιδηροκατασκευών, μαρμελάδων και άλλων ρυπογόνων ή επικίνδυνων δραστηριοτήτων. Δεν εξετάζεται, ως εκ τούτου, η επιβάρυνση του περιβάλλοντος από την υλοποίηση του επίδικου έργου σε σχέση με τις προαναφερθείσες και ήδη λειτουργούσες στην περιοχή βιομηχανικές μονάδες, ούτε αξιολογούνται οι επιπτώσεις από την παράλληλη λειτουργία αυτών και του επίμαχου έργου, με αποτέλεσμα να μην έχει παρασχεθεί στο αποφασίζον όργανο η δυνατότητα να διακριβώσει τους συνολικούς κινδύνους και συνέπειες του έργου.

14. Επειδή, οι λόγοι περί μη διενέργειας συνθετικής μελέτης και αξιολόγησης των συνεπειών του έργου στηρίζονται σε εσφαλμένη προϋπόθεση και πρέπει να απορριφθούν. Ειδικότερα, στο Κεφάλαιο 8 ["Εκτίμηση και αξιολόγηση επιπτώσεων και μέτρα αντιμετώπισης"] της ΜΠΚΕ ερευνώνται οι επιπτώσεις κατά τη διάρκεια της κατασκευής και της λειτουργίας του έργου και προτείνονται μέτρα αντιμετώπισης, ως προς τους υδάτινους πόρους (υπό 8.4), το έδαφος και υπέδαφος (υπό 8.5), το τοπίο και τις οπτικές επιπτώσεις (υπό 8.6), τη χερσαία οικολογία (υπό

8.7), την οικολογία γλυκών υδάτων (υπό 8.8), τις προστατευόμενες περιοχές / περιοχές ενδιαφέροντος διατήρησης / περιοχές Natura 2000 (υπό 8.9), την οικονομία, την απασχόληση και το εισόδημα (υπό 8.10), τη γη και τα μέσα διαβίωσης (υπό 8.11), τις υποδομές και δημόσιες υπηρεσίες (υπό 8.12) και τις σωρευτικές επιπτώσεις (υπό 8.19). Στο τέλος, όμως, κάθε ενότητας δίδεται "σύνοψη", δηλαδή συνθετική παράθεση και εκτίμηση των αντίστοιχων επιπτώσεων του έργου σε όλη του την έκταση (βλ. Κεφ. 8 της ΜΠΚΕ, σελ. 37 για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα, 55 για το ακουστικό περιβάλλον, 77 και 219 για τα ύδατα, 103 για τα εδάφη και το υπέδαφος, 140 για το τοπίο, 190 για τα δάση και την πανίδα, 65, 89 και 104 για τους ρύπους και τα λύματα, 342 για το οδικό δίκτυο, 283 και 321 για το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον, την αξία της γης και τα μέσα διαβίωσης). Το αυτό συμβαίνει και όσον αφορά τη συνολική εκτίμηση των επιπτώσεων στις προστατευόμενες περιοχές Natura (σ. 263 του Κεφαλαίου 8 της ΜΠΚΕ). Περαιτέρω, η συμπληρωματική μελέτη πρότείνει την επιλογή της εναλλακτικής βόρειας όδευσης του αγωγού στην περιοχή των Τεναγών Φιλίππων, η οποία διαφοροποιείται σε μήκος 28 περίπου χλμ. σε σχέση με την αρχική πρόταση της ΜΠΚΕ, αφορά δηλ. σε ένα μικρό τμήμα της συνολικής χάραξης των 543 χλμ., με σκοπό τη διέλευση του αγωγού ακόμη βορειότερα από την περιοχή της τύρφης, και, όπως έγινε δεκτό και στη σκ. 12 της παρούσης, δεν προκύπτει ότι δημιουργεί επιπλέον περιβαλλοντικά προβλήματα ή οχλήσεις έναντι της αρχικώς προταθείσης. Το μόνο δε, κατά τη μελέτη, μειονέκτημα της νέας χάραξης συνίσταται στην είσοδο του αγωγού για 7 χλμ. εντός του αρχαιολογικού χώρου των Φιλίππων, έχει εξετασθεί ενδελεχώς (σελ. 50 επ.) και αποτελεί αυτοτελή συνέπεια μη σχετιζόμενη προς άλλες επιπτώσεις, με αποτέλεσμα να μην απαιτείται η νέα όδευση να αποτελέσει αντικείμενο συσχέτισης με την αρχική ΜΠΚΕ. Τέλος, οι λόγοι περί μη λήψης υπόψη της επιβάρυνσης του περιβάλλοντος, λόγω των προπεριγραφισμών και ήδη λειτουργουσών

στην περιοχή βιομηχανικών μονάδων, και μη αξιολόγησης των σωρευτικών επιπτώσεων από την παράλληλη λειτουργία αυτών και του επίμαχου έργου, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι, διότι: α/ η ΜΠΚΕ περιέχει κεφάλαιο που εξετάζει την αλληλεπίδραση του επίδικου έργου με άλλα υφιστάμενα ή σχεδιαζόμενα (βλ. σελ. 491 επ., Πίνακα 8-105 του Κεφ. 8 της ΜΠΚΕ) και μνημονεύει ως τέτοια έργα, για το νομό Καβάλας την ανάπτυξη δρόμων σύνδεσης της Εγνατίας Οδού, νέας σιδηροδρομικής γραμμής και νέας γραμμής μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας Λαγκαδά - Φιλίππων, σε σχέση προς τα οποία και εξετάζει τις συνδυαστικές επιπτώσεις, β/ ο αγωγός διέρχεται βορείως της Νέας Καρβάλης (βλ. το σχετικό χάρτη της όδευσης στο Κεφάλαιο 4, Παράρτημα 3.3, σελ. 15 της ΜΠΚΕ) και, μετά και τη λήψη των κατάλληλων μέτρων αντιμετώπισης, δεν προκύπτει ότι οι εργασίες κατασκευής του (εκσκαφές κ.ο.κ.), θα προκαλέσουν ιδιαίτερη ρύπανση στην περιοχή, λόγω και της χρονικώς περιορισμένης διάρκειάς τους, γ/ κατά τη λειτουργία του, ο αγωγός δεν εκλύει ρύπους, ώστε να τίθεται ζήτημα επιβάρυνσης της ατμόσφαιρας. Αν δε, με το λόγο αυτό, οι αιτούντες εννοούν ότι δημιουργούνται κίνδυνοι για την ασφάλεια των κατοίκων λόγω της εγγύτητας του αγωγού με τις άλλες αυτές επικίνδυνες εγκαταστάσεις και δραστηριότητες που λειτουργούν "στην περιοχή", ο ισχυρισμός είναι απορριπτέος ως αόριστος, διότι στο δικόγραφο αναφέρεται η απόσταση αυτών από τον οικισμό της Νέας Καρβάλης και όχι από τον αγωγό, από την οποία εξαρτάται, κατά κοινή πείρα, η δημιουργία των προβαλλόμενων κινδύνων εκτεταμένου ατυχήματος. Ειδικώς δε σε ό,τι αφορά τον κίνδυνο λόγω της εγγύτητας με τον αγωγό του ΔΕΣΦΑ, η ΜΠΚΕ τον έχει εξετάσει και παραθέτει τα εξής: "Ειδική αναφορά πρέπει να γίνει στον υφιστάμενο αγωγό φυσικού αερίου, που εκτείνεται από τους Κήπους στη Νέα Μεσημβρία. Η TAP AG ακολουθώντας την αρχή ομαδοποίησης, ακολούθησε τη διαδρομή του υφιστάμενου αγωγού όσο το δυνατόν πλησιέστερα με σκοπό την μείωση των επιπτώσεων ως βέλτιστη

πρακτική. Όλες οι τεχνικές λεπτομέρειες που σχετίζονται με θέματα κατασκευής (διασταύρωση και εγγύτητα) και λειτουργίας αναπτύσσονται επί του παρόντος μέσω της στενής συνεργασίας με τον ιδιοκτήτη του υφιστάμενου αγωγού. Επομένως διευκρινίζεται πως ουδεμία επίπτωση θα επιβαρύνει τον υφιστάμενο αγωγό” (σελ. 334 του Κεφ. 8). Κατά συνέπεια, όλοι οι προπεριγραφέντες λόγοι είναι απορριπτέοι.

15. Επειδή, προβάλλεται ότι ο αγωγός διέρχεται ως επί το πλείστον μέσα από γεωργικές εκτάσεις 16.600 περίπου στρεμμάτων (σε ποσοστό 80% της όδευσης), μέρος των οποίων έχει χαρακτηριστεί ως έκταση υψηλής παραγωγικότητας, και ότι η έγκριση του επίμαχου έργου συνεπάγεται δραματική μείωση της καλλιεργήσιμης γης, απώλεια γης υψηλής παραγωγικότητας, υποχρεωτική παύση ή περιορισμό των καλλιεργειών πάνω και κοντά στον αγωγό, εξάλειψη των γεωργικών εργασιών και εισοδημάτων, μείωση της αξίας της γης λόγω κατατμήσεων, χαμηλές αποζημιώσεις της αξίας της γης, αύξηση του κόστους παραγωγής των πρωτογενών προϊόντων και υπεραξία από τη μεταποίησή τους, άσκοπες ή δυσχερείς μετακινήσεις στην αγροτική περιοχή, με συνακόλουθες περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές επιβαρύνσεις, απώλεια θέσεων εργασίας, ακύρωση των εγγειοβελτιωτικών έργων της περιοχής και δημιουργία εξαρτήσεων από τις εισαγωγές τροφίμων. Επικαλούνται σχετικώς οι αιτούντες τα έγγραφα 843/27.9.2013 του Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας και 11/15.11.2013 του Αγροτικού Συλλόγου Γεωργών Δήμου Καβάλας και προβάλλουν, ειδικότερα, ότι στη ζώνη προστασίας πλάτους 8 μ. (4 +4 μ. εκατέρωθεν του αγωγού) δεν επιτρέπονται βαθύρριζες πολυετείς (όπως οπωρώνες, αμπέλια, ελιές, ακτινίδια, ροδιές) ή και ετήσιες καλλιέργειες (μηδική), πολλές από τις οποίες ήδη ευδοκιμούν, έχουν ενταχθεί σε επιδοτούμενα προγράμματα και ανήκουν σε εναλλακτικές καλλιέργειες που προωθεί το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ή σε δυναμικές καλλιέργειες. Ειδικώς σε ό,τι αφορά την πεδιάδα της Νέας Καβάλας, προβάλλεται ότι θα

πληγούν οι δυναμικές καλλιέργειες οπωροκηπευτικών, που έχουν αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια, αν και η περιοχή είναι επιβαρυσμένη λόγω των προαναφερθεισών βιομηχανικών δραστηριοτήτων και έχει κατατμηθεί από την Εγνατία Οδό. Ως προς τη διέλευση από την πεδιάδα του Νέστου και του Στρυμόνα, οι αιτούντες υποστηρίζουν ότι ο αγωγός τέμνει πληθώρα κεντρικών και δευτερευόντων αρδευτικών διωρύγων και δικτύων, αλλά και αποστραγγιστικών τάφρων και στραγγιστικών δικτύων, η ύπαρξη και εύρυθμη λειτουργία των οποίων είναι απαραίτητη για τις πεδινές καλλιεργούμενες εκτάσεις, και ότι τυχόν διατάραξη της λειτουργίας τους, είτε κατά την κατασκευή είτε κατά τη λειτουργία του αγωγού, θα προκαλέσει ανυπολόγιστη ζημία σε χιλιάδες γεωργούς και παραγωγούς. Οι ως άνω δυσμενείς συνέπειες επιτείνονται, κατά τους αιτούντες, από το γεγονός ότι δεν έχουν μελετηθεί από τη ΜΠΚΕ οι επιπτώσεις που συνδέονται με τη γεωργική παραγωγή, αλλά και από το γεγονός ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν θέτει όρους, προϋποθέσεις ή μέτρα προστασίας της γεωργικής γης, της παραγωγής και των καλλιεργούμενων εκτάσεων. Ως εκ τούτου, καταλήγουν οι αιτούντες, η προσβαλλόμενη απόφαση αντίκειται στο άρθρο 24 του Συντάγματος, παραβιάζει τη συνταγματικώς κατοχυρωμένη αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς και τις ευρωπαϊκές αρχές της κοινής γεωργικής πολιτικής, όπως το άρθρο 39 της ΣΛΕΕ (που ορίζει ότι: "1. Στόχοι της κοινής γεωργικής πολιτικής είναι: α) να αυξάνει την παραγωγικότητα της γεωργίας ... με την εξασφάλιση της ορθολογικής αναπτύξεως της γεωργικής παραγωγής, ... β) να εξασφαλίζει κατ' αυτό τον τρόπο ένα δίκαιο βιοτικό επίπεδο στο γεωργικό πληθυσμό, ... γ) να σταθεροποιεί τις αγορές, δ) να εξασφαλίζει τον εφοδιασμό, ε) ...") και διάφορους κοινοτικούς Κανονισμούς, για τη θέσπιση κοινών κανόνων άμεσης στήριξης γεωργών, στο πλαίσιο της κοινής αυτής πολιτικής. Οι λόγοι αυτοί πρέπει να απορριφθούν κατά τα εκτιθέμενα στις επόμενες σκέψεις 16 και 17.

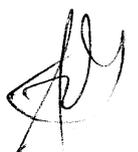
16. Επειδή, όπως αναφέρεται στη ΜΠΚΕ, η επέμβαση στη λωρίδα των 38 μ., που προβλέπεται ως ζώνη εργασίας για την πραγματοποίηση του έργου και απαιτεί πράγματι την καταστροφή των υπαρχουσών καλλιεργειών και την κατεδάφιση κτισμάτων, θα διαρκέσει μερικές εβδομάδες και είναι προσωρινή, μετά δε την ολοκλήρωση της κατασκευής του αγωγού, είναι δυνατή η επαναφύτευση των εδαφών, εξαιρουμένης ζώνης πλάτους συνολικώς 8 μ., εντός της οποίας απαγορεύεται όχι κάθε δραστηριότητα, αλλά μόνον η ανέγερση κτισμάτων και η ανάπτυξη βαθύρριζων καλλιεργειών. Ως εκ τούτου, οι ιδιοκτήτες εποχιακών καλλιεργειών θα υποστούν βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις, λόγω προσωρινής διαταραχής των γεωργικών δραστηριοτήτων, και μόνον οι ιδιοκτήτες μόνιμων καλλιεργειών ή κτισμάτων θα επηρεασθούν, λόγω μη δυνατότητας επαναφύτευσης των βαθύρριζων καλλιεργειών (δένδρων ή ορισμένων φυτών με βαθύ ριζικό σύστημα) ή εκ νέου ανέγερσης κτισμάτων, στη ζώνη αυτή των 8 μ., η οποία είναι απαραίτητη για την ασφάλεια του συστήματος. Ωστόσο, κατά τα οριζόμενα στο νόμο και στη ΜΠΚΕ, όλη η προκαλούμενη, προσωρινή ή οριστική, ζημία αντισταθμίζεται από την καταβολή αποζημίωσης. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στο Κεφάλαιο 8 [“Εκτίμηση και Αξιολόγηση Επιπτώσεων και Μέτρα Αντιμετώπισης”] της ΜΠΚΕ, α/ η κύρια επίπτωση κατά τη διέλευση του αγωγού από αγροτικές περιοχές θα είναι μόνο προσωρινή, κατά τη φάση της κατασκευής, που θα γίνει τμηματικά, με αποτέλεσμα η απώλεια της παραγωγής να έχει περιορισμένη διάρκεια για όλες τις αγροτικές περιοχές, β/ η αναλογία των πληττόμενων αγροτικών εκτάσεων από τη ζώνη κατασκευής των 38 μ., σε σχέση με τις συνολικές ενεργές αγροτικές εκτάσεις, είναι γενικώς κάτω από 10%, με εξαίρεση το Άσπρο του δήμου Σκύδρας (Κεντρική Μακεδονία), περιοχή δηλ. που δεν αφορά τους αιτούντες (σελ. 291), γ/ στο ανατολικό τμήμα του αγωγού, όπου εμπίπτει η περιοχή της Καβάλας και των γύρω οικισμών, η συνολική έκταση μόνιμων καλλιεργειών στη ζώνη κατασκευής είναι μικρότερη του

1% (σελ. 293), δ/ “Δορυφορικές εικόνες και επαλήθευση στο ύπαιθρο δείχνουν ότι η πλειοψηφία των μόνιμων καλλιεργήσιμων εκτάσεων βρίσκεται στο δυτικό τμήμα του Έργου, από όπου η ζώνη προστασίας 8 μ. θα απαιτήσει μόνιμη απώλεια περίπου 870 στρ. με δέντρα φρούτων. Η μεγαλύτερη απώλεια μόνιμων καλλιεργειών θα λάβει χώρα στην Σκύδρα (50 στρέμματα) και έπειτα στη Νάουσα (25 στρέμματα). Οι απώλειες στους δήμους Έδεσσας και Αμύνταιου αντιπροσωπεύουν περίπου 5 στρέμματα έκαστος. Στο ανατολικό τμήμα του αγωγού, μόνιμη απώλεια συνολικά περίπου 30 στρεμμάτων θα απαιτηθούν για την ζώνη προστασίας 8 μ, κυρίως στον Νέστο και την Καβάλα (6 στρέμματα)” (σελ. 311) και ε/ προβλέπεται ότι οι πληττόμενοι ιδιοκτήτες γης και κάτοχοι δικαιωμάτων “δικαιούνται αποζημίωση στην τιμή αντικατάστασης για τις πιθανές απώλειες εισοδήματος, δηλ. για το εισόδημα που θα μπορούσε να παράγει η γη”, “δικαιούνται αποκατάσταση όλων των περιουσιακών στοιχείων στην κατάσταση που είχαν πριν από το έργο και/ή των συνολικών εξόδων για την αποκατάσταση όλων των ζημιωθέντων περιουσιακών στοιχείων στις συνθήκες πριν από το έργο”, “δικαιούνται αποζημίωση για μειωμένο εισόδημα κατά τη διάρκεια της περιόδου ανάκτησης”, ότι οι αγρότες που λαμβάνουν γεωργικές επιδοτήσεις θα αποζημιωθούν, σε περίπτωση απώλειας αυτών, και ότι “πριν από την έναρξη των προετοιμασιών για τη φάση κατασκευής, η TAP AG θα διερευνήσει τις πιθανότητες για μικρές επαναχαράξεις σε περιοχές μικροκαλλιεργητών, προκειμένου να ελαχιστοποιήσει τις επιπτώσεις στα ευάλωτα νοικοκυριά (π.χ. αποφυγή αποκοπής περιοχών μικρών οικοπέδων, χρησιμοποιώντας αγροτικούς δρόμους ή τα όρια των οικοπέδων)” [βλ σελ. 306 του Κεφ. 8 της ΜΠΚΕ]. Τα μέτρα αυτά εξειδικεύονται στο “Πλαίσιο Αποκατάστασης Μέσων Διαβίωσης” (ΠΑΜΔ, πίνακας 8-11, σελ. 304) και εντάσσονται στη Στρατηγική Απόκτησης Γης και Δικαιωμάτων Δουλείας της παρεμβαίνουσας, στο δε κεφάλαιο 9 της ΜΠΚΕ, αναλύεται το Σχέδιο Περιβαλλοντικής και Κοινωνικής Διαχείρισης

και Παρακολούθησης, όπου εντάσσονται συστηματικά τα παραπάνω μέτρα αντιμετώπισης (πίνακες 9-1, 9-2, 9-3 / σελ. 10, 18 και 21, αντιστοίχως, του Κεφ. 9), και διαγράφεται το περιεχόμενο του ΠΑΜΔ (σελ. 50). Εξάλλου, αορίστως και αναποδείκτως προβάλλεται, ενόψει και της περιορισμένης διάρκειας των εργασιών κατασκευής του αγωγού, ότι η εκτέλεση του έργου θα επιφέρει αύξηση του κόστους παραγωγής των πρωτογενών προϊόντων, υπεραξία από τη μεταποίησή τους και δημιουργία εξαρτήσεων από τις εισαγωγές τροφίμων, ότι θα υποχρεωθούν οι αγρότες σε άσκοπες ή δυσχερείς μετακινήσεις, καθώς και ότι θα ματαιωθούν εγγειοβελτιωτικά έργα της περιοχής. Ως προς δε την ενδεχόμενη απώλεια θέσεων εργασίας, η ΜΠΚΕ προβλέπει αποζημίωση και για τους αγροτικούς εργάτες, λόγω προσωρινής απώλειας εισοδήματος (σελ. 309). Τέλος, η ΜΠΚΕ προβλέπει αποζημίωση για τις περιπτώσεις που ένα τμήμα ιδιοκτησίας εκατέρωθεν της ζώνης εργασίας "γίνεται πολύ μικρό για να είναι οικονομικά βιώσιμο για γεωργική παραγωγή ή/και δεν υπάρχει πρόσβαση προς αυτό κατά τη διάρκεια της κατασκευής", οπότε η γη δεν μπορεί να τύχει εκμετάλλευσης ("Ορφανή Γη", σελ. 296 και 306), προβλέπει τη συνέχεια της άρδευσης και όχι την πλήρη διακοπή της, προνοεί για τη δημιουργία παρακάμψεων άρδευσης, σε περίπτωση επίδρασης του έργου στην παροχή των αρδευτικών καναλιών, και προβλέπει την καταβολή αποζημίωσης, σε περίπτωση ζημιών στις καλλιέργειες λόγω διακοπών του αρδευτικού συστήματος, παρόμοια δε προσέγγιση προβλέπει και για τα κανάλια αποστράγγισης ή αντιπλημμυρικής προστασίας (σ. 338 - 339 του Κεφ. 8), ενώ και η προσβαλλόμενη ΑΕΠΟ επιβάλλει την κατά προτεραιότητα αποκατάσταση των αρδευτικών δικτύων που έχουν τυχόν θιγεί κατά την κατασκευή του αγωγού (π.ο. 5.3.12). Υπό τα δεδομένα αυτά, αβασίμως προβάλλονται όλοι οι περιγραφέντες στην προηγούμενη σκέψη λόγοι που αφορούν τη γεωργική γη· σε κάθε περίπτωση, δεν διαπιστώνεται παράβαση των διατάξεων της Συνθήκης για τη Λειτουργία της

Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κατ' ιδίαν κανόνων της κοινής αγροτικής πολιτικής, δεδομένου μάλιστα ότι ο αγωγός προβλέπεται ειδικώς σε Κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως ενεργειακό έργο κοινού ενδιαφέροντος. Απορριπτέοι είναι και οι ειδικότεροι ισχυρισμοί περί παράλειψης της ΜΠΚΕ να ερευνήσει τις επιπτώσεις που συνδέονται με τη γεωργική παραγωγή και της ΑΕΠΟ να περιλάβει ειδικούς όρους, προϋποθέσεις ή μέτρα προστασίας των καλλιεργούμενων εκτάσεων, διότι η ΜΠΚΕ αναλύει λεπτομερέστατα τις συνέπειες της εκτέλεσης και λειτουργίας του έργου επί της αγροτικής γης και των μέσων διαβίωσης των αγροτών και των λοιπών εμπλεκόμενων προσώπων και περιλαμβάνει μέτρα αντιμετώπισης των επιπτώσεων, όπως είναι ιδίως η αποκατάσταση του περιβάλλοντος μετά την ολοκλήρωση της κατασκευής, η αποκατάσταση της αποστράγγισης του εδάφους και των αρδευτικών συστημάτων, η καταβολή αποζημιώσεων για την προσωρινή ζημία στις καλλιέργειες, όσο διαρκεί η κατασκευή, ή για τη διαρκή ζημία, λόγω μη δυνατότητας επαναφύτευσης βαθύρριζων καλλιεργειών στη μόνιμη ζώνη προστασίας του αγωγού. Τα μέτρα αυτά, κατά την προφανή έννοια της ΑΕΠΟ, κρίθηκαν από τη Διοίκηση κατάλληλα και επαρκή, με αποτέλεσμα να μην προβλεφθούν επιπλέον όροι ή μέτρα, και απαραδέκτως αμφισβητείται η ορθότητα της ουσιαστικής αυτής κρίσης.

17. Επειδή, το άρθρο 56 παρ. 6α του ν. 2637/1998 (Α' 200) - όπως η παρ. αυτή αντικαταστάθηκε με τα άρθρα 9 παρ. 7 του ν. 3851/2010 (Α' 85) και 1 παρ. 9 του ν. 4146/2013 (Α' 90) - προβλέπει τα ακόλουθα: «α) Σε αγροτεμάχια που χαρακτηρίζονται από τη Διεύθυνση Αγροτικής Ανάπτυξης του οικείου νομού ως αγροτική γη υψηλής παραγωγικότητας, απαγορεύεται η άσκηση οποιασδήποτε άλλης δραστηριότητας, εκτός από τη γεωργική εκμετάλλευση και την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από σταθμούς Α.Π.Ε. Κάθε επέμβαση στις εκτάσεις αυτές, είτε για τη μεταβολή του προορισμού τους και τη διάθεσή τους για άλλες χρήσεις είτε για την εκτέλεση έργων ή τη δημιουργία

εγκαταστάσεων ή παροχή άλλων εξυπηρετήσεων μέσα σε αυτές, έστω και χωρίς μεταβολή της κατά προορισμό χρήσης τους, αποτελεί εξαιρετικό μέτρο και ενεργείται πάντοτε με βάση τους όρους και τις προϋποθέσεις που ορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, που εκδίδεται μέσα σε δύο (2) μήνες από την έναρξη ισχύος του παρόντος και μόνο για λόγους που εξυπηρετούν το γεωργικό χαρακτήρα της αγροτικής εκμετάλλευσης ή την εγκατάσταση σταθμών Α.Π.Ε. Η απαγόρευση της περίπτωσης α' της παραγράφου 6 του άρθρου 56, δεν ισχύει εφόσον πρόκειται για εκτέλεση στρατιωτικών έργων, που αφορούν την εθνική άμυνα της χώρας, καθώς και για την εκτέλεση μεγάλων αναπτυξιακών έργων του Δημοσίου και των Ο.Τ.Α. πρώτου και δεύτερου βαθμού ή για περιπτώσεις Στρατηγικών Επενδύσεων του ν. 3894/2010 ιδίως για επενδύσεις που αφορούν και συνδέονται με τη μεταποίηση αγροτικών προϊόντων και τη βιομηχανία τροφίμων... β) ...». Προκύπτει, επομένως, ότι η εκτέλεση έργων αναγκαίων για την υλοποίηση στρατηγικών επενδύσεων του ν. 3895/2010 δεν απαγορεύεται σε γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας, τέτοια δε στρατηγική επένδυση έχει χαρακτηριστεί, δυνάμει του, παρατεθέντος στη σκ. 7 της παρούσης, άρθρου 8 παρ. 1 του ν. 4271/2014 (Α' 144/28.6.2014), η κατασκευή του επίμαχου αγωγού φυσικού αερίου. Το αυτό προκύπτει και από το Παράρτημα 1 - άρθρο 2.3. (β) - του ίδιου νόμου 4271/2014, κατά το οποίο δεν εφαρμόζεται στο επίμαχο έργο το άρθρο 24 του ν. 2945/2001, με την παρ. 37 του οποίου αντικαταστάθηκε το άρθρο 56 του ν. 2637/1998. Εξάλλου, όπως προαναφέρθηκε, από την εδαφική ζώνη των 38 μ. που θα εκσκαφεί για την τοποθέτηση του αγωγού, η έκταση πλάτους 30 μ. μπορεί να επαναφυτευθεί χωρίς περιορισμούς και, μόνον στη ζώνη προστασίας του αγωγού, συνολικού πλάτους 8 μ., δεν επιτρέπεται η επαναφύτευση των τυχόν ήδη υπαρχόντων δένδρων και μονίμων καλλιεργειών, με βαθύ ριζικό σύστημα. Στην περίπτωση αυτή, η μόνιμη απώλεια της γης υψηλής

παραγωγικότητας στη ζώνη των 8 μ. δεν αντίκειται στο άρθρο 24 του Συντάγματος, εφόσον η κατασκευή του αγωγού φυσικού αερίου αποτελεί βασικό έργο υποδομής της χώρας και στρατηγική επένδυση και δικαιολογείται από σοβαρούς λόγους δημοσίου, εθνικού και ενωσιακού, συμφέροντος. Κατά συνέπεια, αβασίμως προβάλλεται ο περί του αντιθέτου λόγος, όπως περιγράφηκε σε προηγούμενη σκέψη.

18. Επειδή, προβάλλεται ότι σε αγωγούς της ίδιας ή μικρότερης διαμέτρου έχουν συμβεί ατυχήματα λόγω διαρροής, διάρρηξης από καθίζηση του εδάφους, από εργασίες συντήρησης, από ανθρώπινες δραστηριότητες, από διάβρωση κ.ο.κ. Ενόψει τούτου, η λειτουργία του αγωγού δημιουργεί σημαντικό κίνδυνο ατυχήματος και διαρροής φυσικού αερίου, που απειλεί συνολικώς την ακεραιότητα της περιοχής, αν δε ο κίνδυνος αυτός συνδυασθεί με τις παρακείμενες επικίνδυνες εγκαταστάσεις, που αναφέρθηκαν στη σκ. 13 της παρούσης, υφίσταται ενδεχόμενο ατυχήματος με εκτεταμένες συνέπειες (φαινόμενο domino). Προβάλλουν, κατά συνέπεια, οι αιτούντες ότι μη νομίμως αδειοδοτήθηκε το επίμαχο έργο, παρά τον αυξημένο κίνδυνο που συνεπάγεται για την ανθρώπινη ζωή και το περιβάλλον, και προσκομίζουν προς απόδειξη του ισχυρισμού αυτού διάφορες τεχνικές μελέτες, άρθρα και φυλλάδια, όπως: α/ τις μελέτες "Επικινδυνότητα συστήματος μεταφοράς φυσικού αερίου: Αποστάσεις ασφαλείας από σωληναγωγούς σε περίπτωση διάρρηξης" και "Κίνδυνοι από την έκλυση καυσίμων αερίων κατά τη μεταφοράς τους με σωληναγωγούς", μελέτες εκπονηθείσες τα έτη 2004 και 2005, από κοινού από έναν Αναπληρωτή Καθηγητή της Σχολής Χημικών Μηχανικών του Ε.Μ.Π. και έναν χημικό μηχανικό, β/ τη μελέτη "Εξέλιξη της συνίζησης στα οργανικά εδάφη των Τεναγών Φιλιππων", γ/ τεχνική έκθεση Μηχανολόγου Μηχανικού "Κρίσιμα θέματα ασφαλείας και ποιότητας στο έργο του ΤΑΡ", δ/ τεχνική έκθεση Αναπληρωτή Καθηγητή του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης ΔΠΘ "Επικινδυνότητα του αγωγού ΤΑΡ", που καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, σε περίπτωση ατυχήματος που θα

./.

οδηγήσει σε έκρηξη, “σε απόσταση τουλάχιστον 1000 μέτρων από τον αγωγό μπορεί να προκληθούν ζημιές σε κτήρια, λόγω του ωστικού κύματος, και βλάβες στον πληθυσμό λόγω κυρίως της θερμικής ακτινοβολίας” και ε/ φυλλάδιο του Αγροτικού Συλλόγου Καβάλας “Ο TAP και η επικινδυνότητα των αγωγών φυσικού αερίου υψηλής πίεσης”, στο οποίο εκτίθενται παραδείγματα ατυχημάτων σε αγωγούς φυσικού αερίου (1984 Μεξικό, 1989 Σιβηρία, 1993 Βενεζουέλα, 2004 Βέλγιο, 2010 Σαν Φρανσίσκο, 2014 Ουκρανία, 2014 Ταϊβάν, “σχετικά πρόσφατα” στο Νιου Τζέρσεϋ των ΗΠΑ, 2014 Άμστερνταμ).

19. Επειδή, όπως προκύπτει από τα Κεφάλαια 4 (σελ. 12 επ.) και 8 (σελ. 481 επ.) της ΜΠΚΕ, η διενεργηθείσα προκαταρκτική εκτίμηση κινδύνου του αγωγού κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η όδευση είναι εφικτή, διαφυλάσσοντας την ασφάλεια, τόσο του αγωγού, όσο και του γειτονικού πληθυσμού, προβλέπεται δε ότι θα επακολουθήσει λεπτομερής μελέτη ασφαλείας σε επόμενα στάδια σχεδιασμού, η οποία θα αποτελέσει επίσης μέρος της διαδικασίας αδειοδότησης. Λόγω των υψηλών ευρωπαϊκών και διεθνών προτύπων ασφαλείας και της σύγχρονης τεχνολογίας, η μεταφορά φυσικού αερίου θεωρείται εξαιρετικά ασφαλής διαδικασία και μάλιστα, σύμφωνα με την προκαταρκτική εκτίμηση, ο μεμονωμένος κίνδυνος για άτομο μονίμως εκτεθειμένο στον αγωγό (24 ώρες / 365 μέρες το χρόνο) ανέρχεται σε μία πιθανότητα στο ένα εκατομμύριο χρόνια. Όπως προκύπτει από στατιστικά στοιχεία, συνεχίζει η ΜΠΚΕ, κατά τις τελευταίες δεκαετίες, τα συμβάντα έχουν μειωθεί σε πολύ χαμηλά επίπεδα, λόγω της συνεχούς βελτίωσης των προτύπων και πρακτικών για το σχεδιασμό, τη λειτουργία και τη συντήρηση αγωγών. Ειδικότερα, η European Gas Pipeline Incident Data Group (EGIG) συλλέγει δεδομένα κάθε χρόνο για 135.000 χλμ. αγωγών μεταφοράς, που εκπροσωπούν περίπου το 50% των αγωγών μεταφοράς αερίου στην Ευρώπη, και στην 8η Έκθεσή της (2011) παρουσιάζει μακροπρόθεσμα δεδομένα συμβάντων αγωγών για την περίοδο 1970 - 2010 (40ετίας), που

δείχνουν ότι η συχνότητα αστοχιών σχετίζεται κυρίως με συστήματα αγωγών μικρής διαμέτρου και με μικρότερο πάχος τοιχωμάτων σε σχέση με το επίμαχο σύστημα. Επομένως, κατά τη ΜΠΚΕ, συγκρίνοντας τις τεχνικές παραμέτρους του επίδικου αγωγού με τα στατιστικά στοιχεία της EGIG, η συχνότητα αστοχίας πλησιάζει το μηδέν. Επίσης αναφέρεται ότι η παρεμβαίνουσα θα συμμορφωθεί με τον Ελληνικό Τεχνικό Κανονισμό που αφορά το Σύστημα Μεταφοράς Υψηλής Πίεσης Φυσικού Αερίου και περιλαμβάνει κατευθύνσεις για την προετοιμασία Μελέτης Ασφαλείας και Εκτίμησης Κινδύνου, και ότι έχουν ληφθεί υπόψη οι απαιτήσεις της ελληνικής νομοθεσίας, τα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι βέλτιστες διεθνείς βιομηχανικές πρακτικές και απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ, European Bank for Reconstruction and Development - EBRD) ΑΕ3 (Πρόληψη ρύπανσης) και ΑΕ4 (Υγεία και Ασφάλεια Κοινότητας) και οι σχετικές κατευθυντήριες γραμμές IFC EHS. Όπως αναφέρεται στο Κεφάλαιο 4 της ΜΠΚΕ (σελ. 83), θα δημιουργηθεί κύριο κέντρο ελέγχου (SCC) στον Τερματικό Σταθμό Υποδοχής (PRT) στην Ιταλία, που "θα είναι σε θέση να ελέγξει τη λειτουργία του κεντρικού αγωγού. Ωστόσο, επιπλέον κέντρα ελέγχου σε Σταθμούς Συμπίεσης θα είναι σε θέση να αντικαταστήσουν λειτουργίες τού κεντρικού σταθμού ελέγχου, σε έκτακτη ανάγκη. Ο αγωγός θα πρέπει να παρακολουθείται και να ελέγχεται 24 ώρες την ημέρα και 365 ημέρες το χρόνο από κεντρική αίθουσα ελέγχου. Το σύστημα παρακολούθησης είναι ένα Σύστημα Ελέγχου και Συλλογής Δεδομένων (SCADA). Κατά τη λειτουργία, η ανίχνευση διαρροής θα γίνεται με συνεχείς μετρήσεις της πίεσης και του ρυθμού ροής στην είσοδο και την έξοδο των σταθμών και του αγωγού. Εάν εντοπιστεί διαρροή, ενεργοποιείται ο συναγερμός". Κατά τον τρόπο αυτό, γίνεται δεκτό ότι οι μη ανιχνεύσιμες διαρροές αποτελούν σπάνιο φαινόμενο σε σύγχρονους αγωγούς, αφού τα συστήματα ανίχνευσης διαρροών επιτρέπουν άμεση ειδοποίηση και δράση σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Βασικά χαρακτηριστικά ασφαλείας του

συστήματος αποτελούν, επίσης, κατά τη ΜΠΚΕ, ο έλεγχος των συνδέσεων του αγωγού σε πολλές φάσεις (με ακτίνες Χ, υπερήχους, με υδραυλικό έλεγχο), η επένδυση του αγωγού και η τοποθέτησή του στο έδαφος με κάλυψη τουλάχιστον 1 μ., η καθοδική προστασία για την πρόληψη της διάβρωσης, η πρόβλεψη ζώνης προστασίας (4 μ. από τον κεντρικό άξονα του αγωγού σε αμφότερες τις πλευρές), η απαγόρευση βαθύρριζων καλλιεργειών, ο τακτικός καθαρισμός, η εσωτερική επιθεώρηση του αγωγού, με εγκαταστάσεις υποδοχής ξέστρων, αλλά και η επιθεώρηση, επιτόπου και συστηματικά, των εκτάσεων διέλευσης του αγωγού, με σκοπό την ανίχνευση και παύση δραστηριοτήτων τρίτων προσώπων, που είναι η κυρία αιτία ατυχημάτων στους αγωγούς. Πέραν αυτών, στην απάντηση της παρεμβαίνουσας επί των επιφυλάξεων του Παραρτήματος Ανατολικής Μακεδονίας του ΓΕΩΤΕΕ και του Τμήματος Ανατολικής Μακεδονίας του ΤΕΕ για την ασφαλή λειτουργία του αγωγού (βλ. έγγραφα της ΤΑΡ από 10.12.2013 και 23.1.2014, αντιστοίχως, που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι του Συμπληρωματικού Φακέλου της ΜΠΚΕ), αναφέρεται ότι σε αγωγό με τη διάμετρο και το πάχος τοιχώματος του ΤΑΡ δεν έχει παρουσιασθεί περιστατικό οφειλόμενο σε εξωγενή παράγοντα ή διάβρωση, τα τελευταία 40 χρόνια, με εξαίρεση ένα περιστατικό οφειλόμενο σε μετακινήσεις εδαφών, ότι έχουν διεξαχθεί γεωλογικές και σεισμολογικές έρευνες για τον εντοπισμό τέτοιων εδαφών στην όδευση του επίμαχου έργου, ότι ο συγκεκριμένος αγωγός μεταφέρει μόνον ξηρό επεξεργασμένο φυσικό αέριο και άρα δεν αναμένεται εσωτερική διάβρωσή του και ότι τα σχετικά ζητήματα αντιμετωπίζονται με τη λήψη των κατάλληλων μέτρων. Κατόπιν των εκτιμήσεων αυτών της ΜΠΚΕ, που στηρίζονται σε διεθνή στατιστικά στοιχεία και επιβεβαιώνονται από τα προπεριγραφέντα στοιχεία του Συμπληρωματικού Φακέλου της ΜΠΚΕ, ο λόγος που παρετέθη στην προηγούμενη σκέψη προβάλλεται αβασίμως, αλλά και απαραδέκτως, στο βαθμό που ερείδεται σε διαφορετικές τεχνικές απόψεις των αιτούντων ως

προς την ασφάλεια αγωγού τέτοιας διαμέτρου και τεχνικών χαρακτηριστικών. Όσον αφορά δε την αύξηση του κινδύνου και των συνεπειών ενός ατυχήματος, λόγω γεινίασης του αγωγού με τις παρακείμενες επικίνδυνες εγκαταστάσεις, ο ισχυρισμός είναι απορριπτός ως αόριστος, διότι, όπως έγινε δεκτό και στη σκ. 14 της παρούσης, δεν διευκρινίζεται στο δικόγραφο της κρινόμενης αίτησης η απόσταση των ως άνω μονάδων από τον αγωγό.

20. Επειδή, ως προς την - προταθείσα από τη συμπληρωματική μελέτη και εγκριθείσα με την προσβαλλόμενη - βόρεια εναλλακτική όδευση, αναφέρεται ότι αυτή "βρίσκεται εντελώς εκτός της περιοχής της τύρφης και διασχίζει μία επίπεδη περιοχή με ετήσιες καλλιέργειες και λίγα αρδευτικά κανάλια" (σελ. 10) και ακολουθεί υφιστάμενους δρόμους ώστε να ελαχιστοποιήσει τις επιπτώσεις στην καλλιεργήσιμη γη (σελ. 13). Στη σελ. 20 επ. του Συμπληρωματικού Τεύχους γίνεται αναφορά σε δύο εκπονηθείσες για την περιοχή της τύρφης μελέτες, του ΕΘΙΑΓΕ και του ΙΓΜΕ, συνοδευόμενες από χάρτες επί των οποίων τοποθετείται η νέα βόρεια εναλλακτική όδευση. Ειδικότερα, σύμφωνα με την πρώτη μελέτη, η όλη όδευση ευρίσκεται εκτός οργανικού εδάφους και εκτός της περιμετρικής ζώνης μη οργανικού εδάφους, ενώ, κατά τη δεύτερη, ο αγωγός διέρχεται εκτός της ζώνης τύρφης και για 190 μ. εντός της "μεταβατικής ζώνης", όπου το έδαφος μετατρέπεται σε μη οργανικό, παρατηρείται δε στη ΜΠΚΕ ότι τα όρια των ζωνών στις δύο μελέτες είναι σε γενικές γραμμές συμβατά. Στο Παράρτημα ΙΙΙ του Συμπληρωματικού Τεύχους της ΜΠΚΕ περιλαμβάνεται "Γεωφυσική Έρευνα στην περιοχή Τεναγών Φιλίππων - Έρευνα Ηλεκτρικής Τομογραφίας", εκπονηθείσα από το Τμήμα Γεωλογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης το Σεπτέμβριο του 2014, στην "προκαταρκτική ερμηνεία" της οποίας γίνεται δεκτό ότι "...Ένας αντίστοιχος χαμηλής αντίστασης σχηματισμός εμφανίζεται και πάλι στο βόρειο τμήμα των Γραμμών 1 και 3, χωρίς να αντιστοιχεί απαραίτητα σε σχηματισμό τύρφης. Ωστόσο, είναι σαφές ότι το

στρώμα τύρφης δεν είναι παρόν στα κεντρικά τμήματα των τομών, τα οποία συμπίπτουν με την περιοχή της νέας χάραξης της όδευσης του ΤΑΡ. Πιο συγκεκριμένα, στο χώρο της νέας διαδρομής του ΤΑΡ ο βαθύτερος αργιλο-αμμώδης σχηματισμός, με συχνή παρουσία αμμοχάλικου, ο οποίος δεν παρουσιάζει κανένα ίχνος τύρφης σύμφωνα με τα δεδομένα των γεωτεχνικών γεωτρήσεων δεδομένων, αναθολώνεται, φτάνοντας πιο κοντά στην επιφάνεια. Μια προκαταρκτική ταυτοποίηση του στρώματος της τύρφης γίνεται στο Σχήμα 12, όπου είναι εκ νέου σαφής η έλλειψη παρουσίας τύρφης στην περιοχή της νέας χάραξης της όδευσης του ΤΑΡ. Η ερμηνεία του βορειότερου στρώματος χαμηλής αντίστασης ως στρώματος τύρφης θα πρέπει να ελεγχθεί με ανεξάρτητα στοιχεία, αλλά δεν επηρεάζει τη μη παρουσία τύρφης κατά μήκος της νέας προτεινόμενης διαδρομής του ΤΑΡ". Υπό τα δεδομένα αυτά, η επιλογή της όδευσης του αγωγού από την επίμαχη περιοχή αιτιολογείται νομίμως και επαρκώς. Επί του ζητήματος αυτού, οι αιτούντες προβάλλουν ότι ο αγωγός εξακολουθεί να διέρχεται από εδάφη τύρφης στην περιοχή των Τεναγών Φιλίππων και αμφισβητούν ότι υιοθετήθηκε νέα χάραξη, βάσει της πρότασης που περιελήφθη στη συμπληρωματική μελέτη ("βόρεια εναλλακτική λύση"). Προς απόδειξη του ισχυρισμού τους αυτού, οι αιτούντες προσκομίζουν, αφενός, το έγγραφο 2196/15.2.2018 της Διεύθυνσης Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής της Περιφερειακής Ενότητας Δράμας προς τον Αγροτικό Σύλλογο Καβάλας, σύμφωνα με το οποίο η περιεκτικότητα σε οργανική ουσία 11,80%, σε αγροτεμάχιο που ανήκει στην ιδιοκτησία του τελευταίου και βρίσκεται εντός έκτασης προερχόμενης από τη Συμπληρωματική Αποκατάσταση Ακτημόνων Κρηνίδων [υπ' αρ. 54 της διανομής ΣΑΑΚ], κατατάσσεται στην κατηγορία της "εξαιρετικά υψηλής περιεκτικότητας", και, αφετέρου, το έγγραφο από 6.5.2016 Επίκουρου Καθηγητή του Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, στο οποίο βεβαιώνεται ότι "οι δύο χαράξεις της όδευσης του αγωγού ΤΑΡ από τα Τενάγη των Φιλίππων

ταυτίζονται απόλυτα". Το πρώτο, όμως, από τα ως άνω προσκομιζόμενα στοιχεία δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη, διότι αποτελεί στοιχείο που εκδόθηκε μετά τη συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο (7.2.2018) και προσκομίζεται απαραδέκτως με το υπόμνημα· τούτο δε ασχέτως του ότι ο ισχυρισμός των αιτούντων στηρίζεται στην παραδοχή ότι το δείγμα με την "εξαιρετικά υψηλή" περιεκτικότητα του 11,80% - όπως προέκυψε από ανάλυση ιδιωτικού χημικού εργαστηρίου των Σερρών - ανήκει "σε αγροτεμάχιο" του Συλλόγου από το οποίο διέρχεται ο αγωγός, χωρίς, όμως, να προκύπτει ποιά είναι η συνολική έκταση του αγροτεμαχίου, αν το κρίσιμο δείγμα ελήφθη από το τμήμα του αγρού στο οποίο θα εγκιβωτισθεί ο αγωγός, ούτε αν το ανιχνευθέν ποσοστό οργανικής ύλης καθιστά το έδαφος τυρφώδες και αν, ενόψει αυτών, το έγγραφο αυτό δύναται να κλονίσει την κρίση ότι ο αγωγός δεν περνάει από εδάφη τύρφης. Εξάλλου, το δεύτερο έγγραφο, που επικαλούνται με το υπόμνημα οι αιτούντες, συγκρίνει την τελικώς εγκριθείσα με την προσβαλλόμενη όδευση με την τροποποίησή της βάσει μεταγενέστερης ΑΕΠΟ (υπ' αριθμ. πρωτ. Οικ. 153482/17.11.2015) και εξάγει το συμπέρασμα ότι δεν υπήρξε αλλαγή στη χάραξη του αγωγού με τη δεύτερη αυτή πράξη, από 17.11.2015· κατά συνέπεια, το έγγραφο αυτό δεν αμφισβητεί ότι η υιοθετηθείσα από την προσβαλλόμενη ΑΕΠΟ χάραξη στην περιοχή της πεδιάδας των Φιλιππων είναι εν μέρει διαφορετική σε σχέση προς την προταθείσα με την αρχική ΜΠΚΕ. Κατόπιν αυτών, απαραδέκτως οι αιτούντες αμφισβητούν την τεχνική κρίση της Διοίκησης περί διέλευσης του αγωγού εκτός εδαφών τύρφης, που στηρίζεται στα προαναφερθέντα στοιχεία και έχει περιληφθεί ρητώς στην προσβαλλόμενη ΑΕΠΟ ["η βόρεια εναλλακτική όδευση βρίσκεται εκτός Τεναγών (εκτός εδαφών τύρφης)"].

21. Επειδή, προβάλλεται ότι το φυσικό αέριο συγκαταλέγεται στις επικίνδυνες ουσίες που αναφέρονται στην ΚΥΑ 12044/613/19.3.2007 "Καθορισμός μέτρων και όρων για την αντιμετώπιση κινδύνων από

ατυχήματα μεγάλης έκτασης σε εγκαταστάσεις ή μονάδες, λόγω της ύπαρξης επικίνδυνων ουσιών, ..." (ΦΕΚ Β΄ 376), ότι, βάσει της εν λόγω ΚΥΑ, έπρεπε να είχε προηγηθεί η εκπόνηση "σχεδίου διαχείρισης υγείας και ασφάλειας", που θα παρείχε το πλαίσιο σχεδιασμού διερεύνησης ατυχημάτων και συμβάντων και ελέγχου υγείας και ασφάλειας, και ότι μη νομίμως η έκδοση του εν λόγω σχεδίου μετατίθεται για το μέλλον, μετά την έκδοση της προσβαλλόμενης ΑΕΠΟ. Όμως, σύμφωνα με το άρθρο 4 της ΚΥΑ, "Εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας απόφασης: α) ... δ) η μεταφορά επικίνδυνων ουσιών μέσω αγωγών, συμπεριλαμβανομένων των σταθμών άντλησης, εκτός των εγκαταστάσεων που καλύπτονται από την παρούσα απόφαση". σε κάθε δε περίπτωση, οι σχετικές υποχρεώσεις του ασκούντος την εκμετάλλευση τέτοιων εγκαταστάσεων υφίστανται κατ' αρχήν έναντι της αδειοδοτούσας τη σχετική δραστηριότητα αρχής, δηλ. των Διευθύνσεων Ανάπτυξης των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και των αντίστοιχων κατά περίπτωση Υπηρεσιών του Υπουργείου Ανάπτυξης [βλ. άρθρο 3 περ. 9 της ΚΥΑ], και δεν σχετίζονται, κατά συνέπεια, με την περιβαλλοντική αδειοδότηση των αγωγών. Κατόπιν αυτών, ο λόγος αυτός προβάλλεται αβασίμως κατά της προσβαλλόμενης ΑΕΠΟ.

22. Επειδή, όπως έχει κριθεί (πρβλ. ΣτΕ 2627/2016 7μ. σκ. 27, 3755/2015 σκ. 10, 4542/2011 7μ. σκ. 18, 3047/11 σκ. 12, 462/2010 Ολομ. σκ. 13, 2668/2010 σκ. 7, 2466/2008 σκ. 10, 258/2004 σκ. 16, 1759/2002 Ολομ., 4498/1998 σκ. 13, 21), δεν αποκλείεται η εκ των υστέρων συμπλήρωση της κύριας μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων έργου με ειδικότερες, αναφερόμενες σε επί μέρους θέματα, μελέτες, η επιτρεπτή δε αυτή συμπλήρωση δεν καθιστά αναιτιολόγητη την κύρια μελέτη, με την οποία γίνεται βασική και συνθετική εξέταση των επιπτώσεων ορισμένου έργου στο περιβάλλον και των αναγκαίων μέτρων για την αντιμετώπισή τους.

23. Επειδή, σε σχέση με τα ζητήματα ασφαλείας του αγωγού,

προβάλλεται ότι ανεπιτρέπτως μετατίθεται να εκπονηθεί στο μέλλον το Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτου Ανάγκης, ότι αυτό έπρεπε να αποτελέσει μέρος της διαδικασίας εκτίμησης των επιπτώσεων και ότι η ΜΠΚΕ δεν παρέχει πλήρη ενημέρωση για τους σχετικούς κινδύνους. Σε συνέχεια, όμως, της αξιολόγησης των θεμάτων ασφαλείας του αγωγού (Κεφ. 8, σελ. 481), που παρετέθησαν ανωτέρω, στη σκ. 19 της παρούσης, αναφέρονται στη ΜΠΚΕ τα εξής (σελ. 488 επ.): “το Έργο περιλαμβάνει ενσωματωμένα χαρακτηριστικά ασφαλείας σύμφωνα με τα καθιερωμένα πρότυπα. Προκειμένου να αντιμετωπίσει τη διαχείριση υπολειμματικών κινδύνων που συνδέονται με απρόβλεπτα περιστατικά κατά τη διάρκεια της λειτουργίας, η TAP AG θα καταρτίσει Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτου Ανάγκης (ΣΑΕΑ), το οποίο θα προσδιορίζει τις ενέργειες που απαιτούνται σε περίπτωση ατυχήματος. Το ΣΑΕΑ θα αναπτυχθεί σύμφωνα με τις ελληνικές και τις ευρωπαϊκές απαιτήσεις και τα διεθνή βιομηχανικά πρότυπα και βέλτιστες πρακτικές. Το Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτου Ανάγκης θα κατηγοριοποιεί τα περιστατικά σε επίπεδα (π.χ. Περιστατικά Επίπεδου 1, 2 και 3) και θα ορίζει κριτήρια δράσης” [ακολουθεί κατηγοριοποίηση περιστατικών διαρροών σε επίπεδα]. “Το ΣΑΕΑ θα συζητηθεί με τις αρμόδιες αρχές, τις υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης / πολιτικής άμυνας και τις δημοτικές αρχές κατά μήκος της όδευσης του αγωγού. Με βάση διαβουλεύσεις με τους αντίστοιχους ενδιαφερόμενους φορείς, η TAP AG θα ερευνήσει την ικανότητα των θεσμικών τοπικών και περιφερειακών φορέων ανταπόκρισης έκτακτης ανάγκης προκειμένου να συμμετέχουν σε δραστηριότητες ανταπόκρισης έκτακτης ανάγκης. Η TAP AG θα παράσχει την απαραίτητη εκπαίδευση, θα συμμετάσχει στην οργάνωση ασκήσεων, και εάν απαιτείται, η TAP AG θα φροντίσει επίσης για τις αναγκαίες βελτιώσεις του εξοπλισμού, π.χ. των τοπικών πυροσβεστικών σταθμών / μονάδων πολιτικής άμυνας. ... Υπολειμματικές Επιπτώσεις. Ο υπολειμματικός κίνδυνος του να συμβούν απρογραμμάτιστα περιστατικά είναι εγγενής της φύσης του Έργου και θα παραμείνει για

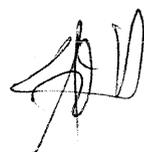

πάντα. Η έκθεση Προκαταρκτικής Εκτίμησης Κινδύνου έχει ορίσει ότι, δεδομένης της εφαρμογής των προβλεπόμενων μέτρων ελαχιστοποίησης κινδύνων που περιγράφηκαν παραπάνω, ο κοινωνικός κίνδυνος βρίσκεται εντός των ορίων που έχουν οριστεί από τα κριτήρια της TAP AG, τα οποία είναι σχεδόν μηδενικά. Για την οριστικοποίηση του τελικού σχεδιασμού, μια αναλυτικότερη Ποσοτική Εκτίμηση Κινδύνου και μία μελέτη Ασφαλείας θα πραγματοποιηθεί από την TAP AG και συμπληρωματικά μέτρα μείωσης κινδύνου θα οριστούν, όπου χρειάζεται. Όλες οι υπολειμματικές επιπτώσεις που συνοδεύουν ατυχηματικές διαρροές αποβλήτων, τοξικών υλικών, καυσίμων κ.λπ. εκτιμώνται στα αντίστοιχα κεφάλαια, που παρουσιάζουν μία σημασία επίπτωσης Μη Σημαντική/ Μικρή". Περαιτέρω, στο Κεφάλαιο 9 "Περιβαλλοντική, Κοινωνική και Πολιτιστική Διαχείριση και Παρακολούθηση" της ΜΠΚΕ και στις σελ. 27 επ. αναφέρονται τα ακόλουθα: "Το Σχέδιο Αντιμετώπισης Έκτακτης Ανάγκης (ΣΑΕΑ) συγκεντρώνει και περιγράφει σε ένα έγγραφο τις ειδικές δράσεις και διαδικασίες που πρέπει να πραγματοποιηθούν σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης που λαμβάνουν χώρα κατά την κατασκευή, τη λειτουργία και τον τερματισμό λειτουργίας. Σκοπός του ΣΑΕΑ είναι να προετοιμάσει την απόκριση σε καταστάσεις αναστάτωσης, ατυχήματος και έκτακτης ανάγκης με τρόπο κατάλληλο για τους επιχειρηματικούς κινδύνους και να αποτρέψει τις πιθανές αρνητικές τους συνέπειες. Η TAP AG θα εφαρμόσει τις απαιτήσεις που αναφέρονται στην Πολιτική της ETAA (παράγραφοι 18-22 των PR4) για να προσδιορίσει τους κινδύνους σοβαρών ατυχημάτων, να αποτρέψει σοβαρά ατυχήματα και να περιορίσει τις συνέπειές τους για τους ανθρώπους και το περιβάλλον, με σκοπό τη διασφάλιση υψηλών επιπέδων προστασίας με σταθερό και αποτελεσματικό τρόπο. ... Το ΣΑΕΑ για τη φάση κατασκευής θα περιλαμβάνει τους τυπικούς κινδύνους που συνδέονται με τις κατασκευαστικές δραστηριότητες συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων οριζόντιας κατευθυνόμενης διάτρησης (HDD) και εκρηκτικών. Οι συνήθεις κίνδυνοι που συνδέονται με τους αγωγούς αερίου

θα καλύπτονται στο ΣΑΕΑ και θα περιλαμβάνουν αλλά δεν θα περιορίζονται στους παρακάτω: - Υποπίεση στο σύστημα αερίου - Αλληλεπιδράσεις τρίτων - Πυρκαγιά ή έκρηξη κοντά σε εγκατάσταση αγωγού ή που να αφορά άμεσα εγκατάσταση αγωγού --Οποιαδήποτε διαρροή θεωρείται επικίνδυνη - Φυσικές καταστροφές (πλημμύρες, θύελλες, τυφώνες, σεισμοί κ.λπ.) και - Εμφύλιες ταραχές (εξεγέρσεις κ.λπ.). Τέλος, το σχέδιο θα περιλαμβάνει διατάξεις για την εκπαίδευση όλων των εργαζομένων σχετικά με τις διαδικασίες απόκρισης σε περίπτωση ανάγκης και θα περιλαμβάνει διαδικασίες σχετικά με την επικοινωνία με τους εμπλεκόμενους φορείς και τις ευκαιρίες βελτίωσης της κοινότητας. Το ΣΑΕΑ θα είναι ένα «ενεργό» έγγραφο και θα υπόκειται σε συνεχή αναθεώρηση από την TAP AG, ως αποτέλεσμα των συνεχών νομοθετικών εξελίξεων και της ενσωμάτωσης των διδαγμάτων που αντλούνται από ασκήσεις (ή πραγματικά συμβάντα)". Κατόπιν αυτών, τα ζητήματα ασφαλείας του αγωγού έχουν επαρκώς μελετηθεί σε ΜΠΚΕ και το ειδικότερο Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτου Ανάγκης διαγράφεται κατά περιεχόμενο σε αυτήν και θα συμπληρώσει επιπρεπώς, σύμφωνα με τα γενόμενα δεκτά στην προηγούμενη σκέψη, τη βασική μελέτη εκτίμησης και αντιμετώπισης των επιπτώσεων του έργου και ο προεκτεθείς λόγος προβάλλεται αβασίμως.

24. Επειδή, προβάλλεται ότι η ΜΠΚΕ είναι ελλιπής, διότι μεταθέτει την εξέταση βασικών ζητημάτων για το μέλλον και προβλέπει την κατάρτιση διαφόρων Σχεδίων, όπως Σχεδίου διαχείρισης υδάτων, διέλευσης υδάτινων ρευμάτων, συνέχειας άρδευσης, διαχείρισης αποβλήτων, διαχείρισης υποδομής και παροχών κοινής ωφέλειας και αποκατάστασης μέσω διαβίωσης.

25. Επειδή, ως προς τους υδατικούς πόρους και τη διασταύρωση του αγωγού με τα υδάτινα ρεύματα που συναντά στην όδυσή του, η ΜΠΚΕ περιέχει την κατ' αρχήν εκτίμηση των σχετικών ζητημάτων, καθώς και πρόταση των κατάλληλων μέτρων αντιμετώπισης. Στο Κεφάλαιο 4 της

ΜΠΚΕ αναφέρεται ότι, για τις ανάγκες του συγκεκριμένου έργου και ιδίως της υδραυλικής δοκιμής - που συνίσταται στην πλήρωση του αγωγού με νερό υπό πίεση, για να ελεγχθεί η ύπαρξη βλάβης ή διαρροής -, επιλέγεται η χρήση υδάτων από τοπικές πηγές επιφανειακών υδάτων με ροή μεγαλύτερη των 3 m³/s και στη σελ. 51 καταγράφονται οι πηγές απόληψης και απόρριψης του νερού. Στο Κεφάλαιο 6 της ΜΠΚΕ (σελ. 85 έως 133), γίνεται "ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης των υδάτων" (βλ. και Παράρτημα 6.6.2 "Μελέτη Υφιστάμενης Κατάστασης Υπόγειων Υδάτων"). Στο Κεφάλαιο 8 της ΜΠΚΕ (σελ. 58 επ.) εξετάζονται οι επιπτώσεις στα ύδατα από τις διασταυρώσεις υδάτινων ρευμάτων με τον αγωγό και οι επιπτώσεις της υδραυλικής δομικής, γίνεται προγραμματισμός εργασιών ανοικτής εκσκαφής σε περιόδους χαμηλής ροής και προβλέπονται μέτρα για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων, όπως λ.χ. η θέσπιση μέγιστου μήκους ζώνης εργασίας 30 χλμ., ώστε να ελαχιστοποιούνται οι επιπτώσεις στα επιφανειακά υδάτινα συστήματα λόγω διαφυγών από το διάδρομο εργασίας, και η κατασκευή φραγμάτων εκτροπής της ροής. Επιλέγονται επίσης κατάλληλες μέθοδοι διασταύρωσης, π.χ. οριζόντια κατευθυνόμενη διάτρηση στους μεγάλους ποταμούς - Έβρο, Φιλιούρη, Ξηροπόταμο, Νέστο, Αγγίτη, Στρυμόνα, Αξιό, Βαρδαρόβαση και Αλιάκμονα - και στο Ρέμα Γραμματικού και προβλέπεται η συλλογή και επαναχρησιμοποίηση του ύδατος στις επόμενες, τμηματικές, υδραυλικές δοκιμές, ώστε να μειώνεται η συνολική ποσότητα που αφαιρείται από τις πηγές, καθώς και η απαλλαγή του νερού των υδραυλικών δομικών από χημικά και οξειδωτικά, το φιλτράρισμα, η συνέχεια της λειτουργίας της υπάρχουσας αποστράγγισης και η αποφυγή διαρροών. Καθ' όσον δε αφορά τη ρύπανση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, αυτή έχει εξετασθεί τόσο για τη φάση της κατασκευής του έργου (Κεφ. 8 της ΜΚΠΕ, σελ. 65 επ. / πρόταση μέτρων για την αντιμετώπισή της: σελ. 69-70 / χαρακτηρισμός της επίπτωσης ως μη σημαντικής: σελ. 73), όσο και για τη λειτουργία του

(σελ. 75 του αυτού Κεφ. 8 / λήψη μέτρων: σελ. 75/ χαρακτηρισμός της επίπτωσης ως ασήμαντης: σελ. 76). Υπό τα δεδομένα αυτά, το ειδικότερο Σχέδιο Διαχείρισης Υδάτων, οι στόχοι του οποίου διαγράφονται στο Κεφάλαιο 9 (υπό 9.3.4.) της ΜΠΚΕ, θα συμπληρώσει επιτρεπτως την προπεριγραφείσα βασική μελέτη εκτίμησης και αντιμετώπισης των επιπτώσεων του έργου στα ύδατα και το αυτό ισχύει προκειμένου για την εκπόνηση του Σχεδίου διέλευσης υδάτινων ρευμάτων, που αφορά κάθε διασταύρωση του αγωγού με ποταμό ή άλλο υδάτινο ρεύμα (σελ. 66 του Κεφ. 8). Σε κάθε περίπτωση, το επίμαχο έργο δεν συνιστά έργο διαχείρισης και αξιοποίησης υδατικών πόρων, επομένως δεν απαιτείται, σύμφωνα με την οδηγία 2000/60/ΕΚ και το ν. 3199/2003, η προηγούμενη της ΜΠΚΕ εκπόνηση Σχεδίου Διαχείρισης Υδάτων. Για τους ίδιους λόγους, είναι απορριπτέοι και οι ισχυρισμοί περί μη έρευνας των ζητημάτων της υδραυλικής δομικής, τα οποία, ωστόσο, έχουν εξετασθεί από τη ΜΠΚΕ και έχουν οδηγήσει στην πρόταση συγκεκριμένων μέτρων αντιμετώπισης των επιπτώσεων [Κεφ. 8, σελ. 68 και 71], όπως είναι η χρήση του ύδατος της υδραυλικής δοκίμης σε μεταγενέστερα τμήματα, προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι ανάγκες άντλησης γλυκών υδάτων, ο έλεγχος πριν από την απόρριψη, ώστε η ποιότητα του νερού να συμμορφώνεται με τις τοπικές και διεθνείς απαιτήσεις, η πραγματοποίηση επί τόπου επεξεργασίας, η διάθεση των υδάτων για να ελαχιστοποιηθούν οι φυσικές επιπτώσεις στη μορφολογία του αποδέκτη, η έγκριση των απορρίψεων από τις αρμόδιες αρχές, η απουσία μηχανικής φθοράς στον υδάτινο αποδέκτη και η απαγόρευση χρήσης πρόσθετων ουσιών, για να μειωθεί η πιθανότητα ρύπανσης των επιφανειακών υδάτων, εκτιμάται δε ότι, μετά την εφαρμογή των μέτρων αυτών, “η σημασία των υπολειμματικών επιπτώσεων αναμένεται να είναι μικρή”. Ενόψει αυτών, επιτρεπτως προβλέπεται η μεταγενέστερη εκπόνηση του ειδικότερου Σχεδίου Υδραυλικών Δομικών, το οποίο, όπως αναφέρεται στο Κεφάλαιο 9 της ΜΠΚΕ (σελ. 69), αφορά, μεταξύ άλλων, τον καθορισμό ειδικότερων

./.

μεθόδων για την αποφυγή επιπτώσεων στην υδάτινη οικολογία, τις παρόχθιες εκτάσεις και τον πυθμένα των ποταμών. Συναφώς, και η προσβαλλόμενη περιλαμβάνει περιβαλλοντικούς όρους προστασίας των υδάτων, για την αποφυγή ρύπανσης των επιφανειακών και υπογείων υδάτων και απόρριψης μη βιοδιασπώμενων ουσιών στο έδαφος, καθώς και για τη υποχρέωση απαλλαγής των παροχτευόμενων ροών από φερτές ύλες και μη βιοδιασπώμενες ουσίες (βλ. π.ο. 5.3.8). Η συνέχεια της άρδευσης κατά τη διάρκεια της κατασκευής του έργου εξαγγέλλεται στο Κεφ. 8 της ΜΠΚΕ, όπως και η καταβολή αποζημίωσης σε περίπτωση απώλειας ή ζημίας των καλλιεργειών, λόγω διακοπής της άρδευσης, και προβλέπεται επιτρεπώς, κατά τα ανωτέρω λεχθέντα στη σκ. 19, η κατάρτιση λεπτομερούς “Σχεδίου Συνέχειας της Άρδευσης” και το περιεχόμενό του [κατανόηση των τοπικών συστημάτων άρδευσης και της παροχής ύδατος, ποσότητες, δίκτυα και υπό άρδευση περιοχές που θα επηρεαστούν όταν το σύστημα διακοπεί από το όρυγμα του αγωγού, μέτρα πριν από την κατασκευή για την παροχή παρακάμψεων ύδρευσης και τη διασφάλιση συνεχούς ροής άρδευσης, αποκατάσταση των αρδευτικών συστημάτων]. Εξάλλου, την κατά προτεραιότητα αποκατάσταση των θιγόντων αρδευτικών δικτύων επιτάσσει και η προσβαλλόμενη πράξη, στον π.ο. 5.3.12. αυτής.

26. Επειδή, οι συνέπειες της εκτέλεσης και λειτουργίας του έργου στις υποδομές και τις παροχές κοινής ωφέλειας εξετάζονται αναλυτικά στις σελ. 323 επ. του Κεφ. 8 της ΜΠΚΕ [Δρόμοι, Σιδηροδρομικές και Πλωτές μεταφορές, Παροχές Κοινής Ωφελείας - Διακοπή Δικτύων και Υπηρεσιών Κοινής Ωφελείας, Αρδευτικά Συστήματα και ύδρευση] και προτείνονται μέτρα αντιμετώπισης, στο δε Κεφ. 9 υπό 9.3.15 της ΜΠΚΕ προβλέπεται η εκπόνηση ειδικότερου Σχεδίου διαχείρισης υποδομών και αναλύονται οι στόχοι και τα στοιχεία που πρέπει να περιέχει. Τέλος, στο Κεφ. 8 [σελ. 285 έως 323], η ΜΠΚΕ αναλύει τις επιπτώσεις στη γη και τα μέσα διαβίωσης κατά την κατασκευή και λειτουργία του έργου [προσωρινή

ή και μόνιμη απώλεια μέσων διαβίωσης και εισοδήματος νοικοκυριών, μετατόπιση επικειμένων, όχληση βοσκής ζώων, απώλεια μέσων διαβίωσης λόγω μη πρόσβασης στους αγρούς, συγκομιδή δασικών προϊόντων, αλλαγές στις χρήσεις γης στις περιοχές μόνιμων καλλιεργειών, αλλαγές στην αξία της γης μετά την κατασκευή] και προτείνει μέτρα αντιμετώπισης, ενώ το λεπτομερέστερο Πλαίσιο Αποκατάστασης Μέσων Διαβίωσης (ΠΑΜΔ) και τα στοιχεία που αυτό περιέχει αναφέρονται στο Κεφ. 9 - υπό 9.3.12. Περαιτέρω, η ΜΠΚΕ εξετάζει ζητήματα παραγωγής αποβλήτων στα Κεφάλαια 4 (σελ. 79, "Τυπικά απόβλητα που παράγονται κατά τη διάρκεια της κατασκευής και πριν την έναρξη λειτουργίας του αγωγού", και 81) και 8 (σελ. 92, 96, 98, 100 για στερεά απόβλητα / βλ. επίσης Παράρτημα 8.5) και προβλέπει, στο Κεφάλαιο 9 (υπό 9.3.2, σελ 24), την εκπόνηση Σχεδίου διαχείρισης αποβλήτων και το ακριβές του περιεχόμενο. Πέραν των προβλέψεων αυτών της μελέτης, η ΑΕΠΟ, με τους π.ο. 5.3.2 έως 5.3.6, θέτει όρους για τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων και των εκσκαφών. Κατόπιν αυτών, η κατάρτιση των προαναφερθέντων, ειδικότερων, Σχεδίων δεν καθιστά ελλιπή τη ΜΠΚΕ, στην οποία έχουν μελετηθεί κατ' αρχήν τα σχετικά ζητήματα, και ο περί του αντιθέτου λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

27. Επειδή, προβάλλεται ότι η κατασκευή του έργου δεν συνδέεται με οφέλη, κοινωνικά ή οικονομικά, για τη χώρα ή για τις θιγόμενες περιοχές, αφού δεν έχουν περιληφθεί στη ΜΠΚΕ αναλυτικά στοιχεία για τη διασύνδεση του αγωγού με το ελληνικό σύστημα διακίνησης φυσικού αερίου ή προβλέψεις για μελλοντικές διασυνδέσεις, δεν προκύπτει αν παρέχονται ευκαιρίες για εργασία στον τοπικό πληθυσμό, ούτε έχουν σαφώς καθορισθεί οι θετικές οικονομικές επιπτώσεις από την υλοποίηση του ένδικου έργου, οι οποίες αναμένεται να είναι ελάχιστες, και ότι, κατά συνέπεια, η περιβαλλοντική υποβάθμιση είναι προδήλως σοβαρότερη έναντι του προσδοκώμενου οφέλους. Συντρέχει, επομένως, κατά τους

αιτούντες, παράβαση της αρχής της αναλογικότητας κατά τη σχετική στάθμιση στην οποία όφειλε να προβεί η Διοίκηση πριν από την περιβαλλοντική αδειοδότηση του έργου. Ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί, δεδομένου ότι η Συμφωνία Φιλοξενούσας Χώρας προβλέπει τη δυνατότητα σύναψης μίας ή περισσότερων Συμφωνιών Διασύνδεσης μεταξύ του εγχώριου Ελληνικού συστήματος μεταφοράς αερίου ή των δικτύων διανομής και του φορέα εκμετάλλευσης του αερίου (βλ. ανωτέρω, σκ. 7), δυνατότητα που έχει ήδη υλοποιηθεί, όπως προκύπτει από στοιχεία που προσκομίζει η παρεμβαίνουσα, μετά την επίτευξη συμφωνίας για την προμήθεια φυσικού αερίου μεταξύ της ΔΕΠΑ και της κοινοπραξίας που εκμεταλλεύεται το μεταφερθησόμενο φυσικό αέριο. Ειδικώς δε καθ' όσον αφορά τις παρεχόμενες ευκαιρίες στον τοπικό πληθυσμό, στη ΜΠΚΕ (Κεφ. 8, σελ. 521) αναφέρεται ότι το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE) έχει εκπονήσει οικονομική μελέτη για τον αριθμό των θέσεων εργασίας που θα δημιουργηθούν από το Έργο, ότι, σύμφωνα με το IOBE, θα δημιουργηθούν 2.700 θέσεις εργασίας στη φάση κατασκευής και 2.400 επιπλέον θέσεις εργασίας μέσω αναθέσεων, ότι η πολιτική της ΤΑΡ για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη περιέχει τη δέσμευση ότι η «ΤΑΡ και οι υπεργολάβοι της θα πραγματοποιούν προσλήψεις και προμήθειες τοπικά, θα εργάζονται με τοπικές επιχειρήσεις και θα δείχνουν προτίμηση σε αυτές», ότι το Έργο σχεδιάζει την επίτευξη αυτού του στόχου μέσω της εφαρμογής μιας Στρατηγικής Τοπικής Ανάπτυξης, με στόχο τη βελτίωση των ικανοτήτων των εθνικών εταιρειών και την αύξηση της τοπικής (στην περιοχή του Έργου) απασχόλησης και προμήθειας, όπου αυτό είναι εφικτό, και ότι επιπλέον, θα καταρτισθεί Στρατηγική Απασχόλησης του τοπικού πληθυσμού. Κατόπιν αυτών, αβασίμως προβάλλονται οι ως άνω λόγοι και απαραδέκτως αμφισβητείται περαιτέρω η ουσιαστική κρίση της Διοίκησης ως προς τη σκοπιμότητα υλοποίησης του έργου και τα οφέλη για την ευρωπαϊκή και εθνική ενεργειακή πολιτική (βλ. ανωτέρω, σκ. 6 και

7).

28. Επειδή, προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν φέρει, ως όφειλε, ειδική αιτιολογία, κατά το μέρος που δεν έλαβε υπόψη: (α) την αρνητική γνωμοδότηση 16/2013 του Περιφερειακού Συμβουλίου Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης, το οποίο: i. έθεσε ως όρους πραγματοποίησης του έργου την παροχή αντισταθμιστικών ωφελημάτων στην τοπική κοινωνία, όπως την παροχή αερίου κατά προτεραιότητα στην εν λόγω Περιφέρεια, ii. ζήτησε τον περιορισμό της ζώνης ασφαλείας των 200 μέτρων γύρω από τον αγωγό στο μισό, εφόσον διέρχεται σε απόσταση έως 500 μέτρων από οικισμό, όπως συμβαίνει λ.χ. σε σχέση με τον οικισμό Γραμβούνα, και iii. επισήμανε ότι δεν ελήφθησαν υπόψη άλλα υφιστάμενα ή προγραμματιζόμενα έργα υποδομών, ιδίως του ΧΥΤΑ Καβάλας, (β) το από 23.10.2013 έγγραφο της εταιρείας «ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΧΗΜΙΚΑ ΕΛΦΕΕ ΑΒΕΕ», σύμφωνα με το οποίο το υπάρχον υδρευτικό δίκτυο παρουσιάζει προβλήματα λόγω διαρροών και είναι επιβεβλημένο να διασφαλίζεται επαρκής απόσταση του ΤΑΡ από το δίκτυο ύδατος της εν λόγω εταιρείας, γ) το από 23.10.2013 έγγραφο του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας, περί πιθανής εμπλοκής του αγωγού φυσικού αερίου με τον αγωγό καυσίμου Ενόπλων Δυνάμεων στην περιοχή νοτιοδυτικά του Χαλκερού Καβάλας, και δ) το πρακτικό 7/2013 της Περιφερειακής Επιτροπής Καβάλας, που προτείνει να τοποθετηθεί ο αγωγός σε βάθος ενός μέτρου από το θεωρητικό πυθμένα τάφρων και ρεμάτων, δεδομένου ότι από το 160ό έως το 180ό χλμ. ο αγωγός τέμνει όλα τα επιφανειακά αρδευτικά δίκτυα και το δίκτυο επιφανειακών μικρών καναλιών άρδευσης του Ν. Ξεριά.

29. Επειδή, όλοι οι ανωτέρω λόγοι, περί μη συνεκτίμησης των προεκτεθέντων στοιχείων, προβάλλονται αβασίμως. Ειδικότερα, η παρεμβαίνουσα δεν αποτελεί φορέα εκμετάλλευσης του φυσικού αερίου, με αποτέλεσμα να εκφεύγει του αντικειμένου της ΜΠΚΕ και της ΑΕΠΟ η πρόβλεψη του αιτηθέντος όρου περί παροχής αερίου κατά προτεραιότητα

./.

στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης. Περαιτέρω, ο ισχυρισμός περί παράλειψης εξέτασης του υποβληθέντος αιτήματος μείωσης της διευρυμένης ζώνης ασφαλείας, πλάτους 400 μ. (200 μ. εκατέρωθεν), στο μισό, στην περίπτωση που ο αγωγός διέρχεται σε απόσταση έως 500 μ. από οικισμούς, όπως στην περίπτωση της Γραμβούνας του Δήμου Νέστου, είναι απορριπτέος ως πρόωρος, εφόσον δεν έχουν οριστικοποιηθεί επί του παρόντος οι περιορισμοί και τα συμπληρωματικά μέτρα προστασίας που θα ισχύσουν στη ζώνη αυτή και υπαγορεύονται από διεθνείς κανόνες ασφαλείας αγωγών μεταφοράς φυσικού αερίου, τούτο δε ασχέτως του εννόμου συμφέροντος προβολής του λόγου αυτού, που αφορά σε οικισμό (Γραμβούνα) που δεν εμπίπτει στα διοικητικά όρια του πρώτου αιτούντος, Δήμου Καβάλας, ούτε αποτελεί τόπο όπου κατοικούν ή διαθέτουν καλλιέργειες ή ακίνητη περιουσία οι λοιποί αιτούντες. Εξάλλου, η ΜΠΚΕ περιέχει κεφάλαιο που εξετάζει την αλληλεπίδραση του επίδικου έργου με άλλα υφιστάμενα ή σχεδιαζόμενα (βλ. σελ. 491 επ., Πίνακα 8-105 του Κεφ. 8 της ΜΠΚΕ), μνημονεύει ως τέτοια έργα, για το νομό Καβάλας, την ανάπτυξη των δρόμων σύνδεσης της Εγνατίας Οδού, νέας σιδηροδρομικής γραμμής και νέας γραμμής μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας Λαγκαδά - Φιλίππων, και όχι την επέκταση του ΧΥΤΑ Καβάλας, ενώ οι αιτούντες δεν προσδιορίζουν την περιοχή στην οποία θα χωροθετηθεί, κατά τους ισχυρισμούς τους, ο ΧΥΤΑ και την πράξη βάσει της οποίας προβλέπεται η κατ' αρχήν εκτέλεση τέτοιου έργου, ούτε προβάλλουν αν η θέση αυτή συμπίπτει ή πλησιάζει προς την όδευση του αγωγού και αν υπάρχει κίνδυνος από την παράλληλη λειτουργία των δύο έργων. Κατόπιν αυτών, πρέπει να απορριφθεί ο λόγος υπό στοιχείο α', όπως εξετάθη στην προηγούμενη σκέψη. Στη συνέχεια, ως προς την υπό β' αιτίαση, η επιστολή της εταιρείας ELFE αναφέρει μόνον ότι υπάρχει ενδεχόμενο ο αγωγός να αγγίξει τα όρια του γηπέδου της, οπότε και θα πρέπει να υπάρξει συνεννόηση των δύο πλευρών, ώστε να αποφευχθεί η διέλευσή του από

σημεία που θα δημιουργούσαν πρόβλημα, καθώς και ότι “δεν είναι σαφές αν λήφθηκε υπόψη” ο δικός της υπόγειος αγωγός ύδατος, χωρίς να διευκρινίζεται ούτε στην επιστολή, ούτε από τους αιτούντες, η ακριβής θέση των εγκαταστάσεων της εταιρείας και του αγωγού της σε σχέση με την όδευση του επίδικου έργου. Επομένως και ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος, διότι, εκτός του ότι προβάλλεται εκ συμφέροντος τρίτου (της εταιρείας ELFE), δεν προκύπτει έλλειψη συνεκτίμησης κρίσιμου στοιχείου. Πέραν αυτών, στη γνωμοδότηση του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας ζητείται ενημέρωση και επικοινωνία για την πρόβλεψη όρων προστασίας του αγωγού των Ενόπλων Δυνάμεων στο σημείο της διασταύρωσής του με τον επίδικο, ενώ, κατά τα λοιπά, το ΓΕΕΘΑ “δεν έχει αντίρρηση” για την εκτέλεση του ΤΑΡ, άρα ούτε το στοιχείο αυτό κλονίζει τη νομιμότητα της ΑΕΠΟ. Τέλος, ο κανόνας της τοποθέτησης του αγωγού σε βάθος ενός μέτρου δεν είναι ανεξάιρετος, δεδομένου ότι στο Κεφάλαιο 0 “Μη τεχνική περίληψη” της ΜΠΚΕ (σελ. 10) προβλέπεται ότι “ο αγωγός θα έχει ελάχιστη επικάλυψη από την επιφάνεια του εδάφους περί το 1 m.” και ότι “Το βάθος ορύγματος μπορεί να αυξηθεί σε περιπτώσεις όπου τοπικές συνθήκες και τεχνικοί περιορισμοί το απαιτούν”, όπως αναλύεται στη σελ. 15 του Κεφαλαίου 4 [“Η ελάχιστη κάλυψη του αγωγού είναι 1 m σε κανονικά τμήματα, η οποία μπορεί να αυξηθεί, αν κριθεί απαραίτητο, προκειμένου να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη προστασία” και αναφέρονται ενδεικτικά παραδείγματα, όπως σε “διασταυρώσεις του αγωγού με δρόμο ή σιδηροδρομική γραμμή, οπότε η ελάχιστη κάλυψη αυξάνεται σε 1,2 m και 1,5 m αντίστοιχα”]. Υπό τα δεδομένα αυτά, απορριπτέος αποβαίνει και ο υπό δ’ λόγος που αναφέρθηκε στην προηγούμενη σκέψη.

30. Επειδή, το άρθρο 45 του ν. 998/1979 (Α’ 289), όπως ισχύει μετά την τροποποίησή του με το άρθρο 2 παρ. 1 του ν. 2941/2001 (Α’ 201) και την αντικατάστασή του με το άρθρο 36 του ν. 4280/2014 (Α’ 159/8.8.2014), ορίζει τα εξής: «1. Δεν επιτρέπεται, εν όλω ή εν μέρει, οποιαδήποτε επέμβαση που συνεπάγεται μεταβολή του προορισμού των

./.

δασών και δασικών εκτάσεων, πλην όσων ορίζονται ως επιτρεπτές στο παρόν Κεφάλαιο. 2. Κάθε επιτρεπτή, κατά τις διατάξεις του παρόντος, επέμβαση σε δάση και δασικές εκτάσεις αποτελεί εξαιρετικό μέτρο. ... 3. Η έγκριση επέμβασης, ... εκδίδεται για συγκεκριμένη έκταση ... κατόπιν υποβολής σχετικού αιτήματος του ενδιαφερομένου, εφαρμοζόμενης αναλόγως ως προς την έγκριση αυτή και της διάταξης της παραγράφου 6 του παρόντος άρθρου. Η ανωτέρω έγκριση χορηγείται υπό την προϋπόθεση ότι για τη συγκεκριμένη χρήση δεν είναι δυνατή η διάθεση δημοσίων εκτάσεων μη υπαγομένων στις προστατευτικές διατάξεις του παρόντος νόμου. Στην περίπτωση που βεβαιώνεται από την αρμόδια αρχή ότι δεν είναι δυνατή η διάθεση των παραπάνω εκτάσεων, τότε εξετάζεται από την αρμόδια δασική υπηρεσία εάν μπορούν να διατεθούν δημόσιες εκτάσεις των περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 5 του άρθρου 3 του παρόντος νόμου, άλλως, διατίθενται δασικές εκτάσεις ή δάση. Η παραπάνω γενική απαγόρευση του δεύτερου εδαφίου της παραγράφου αυτής δεν ισχύει, εφόσον πρόκειται για ... την κατασκευή και εγκατάσταση αγωγών φυσικού αερίου και πετρελαϊκών προϊόντων, ... και κάθε απαραίτητου έργου για τη λειτουργία αυτών, καθώς και των δικτύων σύνδεσής τους με το Σύστημα ή το Δίκτυο του άρθρου 2 του ν. 2773/1999 (Α' 286), η χάραξη των οποίων προβλέπει διέλευσή τους από δάσος ή δασική έκταση... 4. Σε περίπτωση που για τη συγκεκριμένη δραστηριότητα ή έργο απαιτείται Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ) ή υπαγωγή σε Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις (ΠΠΔ), με απόφαση του αρμόδιου Υπουργού ή του οικείου Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, τότε η έγκριση επέμβασης ενσωματώνεται αντίστοιχα σε αυτές. 5. Κατά τη χορηγούμενη στα πλαίσια έκδοσης της ΑΕΠΟ ... γνωμοδότηση των δασικών υπηρεσιών εξετάζεται η συμβατότητα του έργου με τις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας, η μη ύπαρξη άλλων διαθεσίμων δημοσίων εκτάσεων, που δεν υπάγονται στις προστατευτικές διατάξεις του παρόντος νόμου με την επιφύλαξη του

τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 3 του παρόντος άρθρου και οι τυχόν απαιτούμενες τροποποιήσεις των ισχυόντων διαχειριστικών σχεδίων και των εγκεκριμένων μελετών αναδάσωσης. Σε περίπτωση θετικής γνωμοδότησης τίθενται με αυτήν όροι και περιορισμοί για την ελαχιστοποίηση των τυχόν αρνητικών επιπτώσεων από την εκτέλεση και λειτουργία του έργου. Για έργα ... δικτύων μεταφοράς και διανομής φυσικού αερίου, πετρελαϊκών προϊόντων και ηλεκτρικής ενέργειας μέσα σε δάση, δασικές εκτάσεις και στις δημόσιες εκτάσεις των περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 5 του άρθρου 3 του παρόντος νόμου, εφόσον δεν έχουν καταρτισθεί οριστικές τεχνικές μελέτες, η αρμόδια δασική αρχή γνωμοδοτεί, προκειμένης της έκδοσης ΑΕΠΟ, επί του φακέλου της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) λαμβάνοντας υπόψη τους περιορισμούς και τις προϋποθέσεις που θέτει η δασική νομοθεσία, για την εκτέλεση των ως άνω έργων επί των εκτάσεων αυτών. ... 6.α. Μετά την έκδοση της ΑΕΠΟ ή την υπαγωγή σε Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις (ΠΠΔ) με απόφαση του αρμόδιου Υπουργού ή του οικείου Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης εκδίδεται πράξη πληροφοριακού χαρακτήρα της αρμόδιας Δασικής Αρχής με την οποία εξειδικεύονται οι όροι και οι προϋποθέσεις κάθε επέμβασης, ...». Περαιτέρω, στο άρθρο 3 της απόφασης 15277/23.3.2012 του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (Β' 1077) ορίζεται ότι: «Σε περίπτωση που από την υποβληθείσα πράξη χαρακτηρισμού προκύπτει ότι το έργο ή η δραστηριότητα θα υλοποιηθεί σε έκταση που διέπεται από τις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας, ή σε περίπτωση απουσίας πράξης χαρακτηρισμού, θα τηρούνται τα ακόλουθα: α) Για έργα ή δραστηριότητες Α1 υποκατηγορίας: Κατά τη διαδικασία διαβούλευσης επί της Μ.Π.Ε. (σύμφωνα με τα άρθρα 3 και 19 του Ν. 4014/11), διαβιβάζεται από ένα αντίτυπο της Μ.Π.Ε. στο(α) αρμόδιο(α) Δασαρχείο(α) καθώς και στην αρμόδια Δ/ση της Ειδικής Γραμματείας Δασών. Το(α) αρμόδιο(α) Δασαρχείο(α) με βάση τα στοιχεία της Μ.Π.Ε.

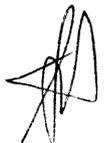

καθώς και κάθε άλλο διαθέσιμο στοιχείο που κατέχει, γνωμοδοτεί προς την αρμόδια Δ/ση της Ειδικής Γραμματείας Δασών, για τα σχετικά θέματα αρμοδιότητας του(ους) και ειδικότερα για θέματα σχετικά με τη μορφή και το ιδιοκτησιακό καθεστώς, που διέπει την εξεταζόμενη έκταση καθώς επίσης δύναται να προτείνει περιβαλλοντικά μέτρα, όρους και περιορισμούς προκειμένου να αξιολογηθούν στη σχετική Α.Ε.Π.Ο. Η εισήγηση του(ων) Δασαρχείου(ων) υποβάλλεται ιεραρχικώς με διατύπωση γνώμης και από τις ιεραρχικά υπερκείμενες υπηρεσίες εκείνης που εισηγείται. Η αρμόδια Δ/ση της Ειδικής Γραμματείας Δασών με βάση και την παραπάνω γνωμοδότηση διατυπώνει τις τελικές απόψεις της επί της Μ.Π.Ε. - προς την περιβαλλοντική αρχή του Υ.Π.Ε.Κ.Α. ...”.

31. Επειδή, οι αιτούντες προβάλλουν ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν φέρει ειδική αιτιολογία και κατά το μέρος που αποκλίνει από τις παρατηρήσεις επί της ΜΠΚΕ που διατυπώθηκαν από α) το Δασαρχείο Καβάλας, με τη γνωμοδότηση 17709/2.9.2013 του οποίου ετέθησαν ως όροι η εξασφάλιση επιπλέον γαιώδους υλικού στην ορεινή περιοχή του Δήμου Καβάλας και η κατασκευή κορμοφραγμάτων σε ορισμένα ορεινά τμήματα, όπου η κλίση είναι εξαιρετικά έντονη, με σκοπό τη συγκράτηση του εδάφους, και β) τη Διεύθυνση Δασών Καβάλας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας - Θράκης, κατά τη γνωμοδότηση 19905/6.9.2013 της οποίας απαιτείται η λήψη ειδικών μέτρων προστασίας και διατήρησης των ειδών των θιγόμενων οικοτόπων, σε περίπτωση όχλησής τους, και πρέπει να εξασφαλισθεί “ασφαλής χώρος αποθήκευσης των παραγόμενων αέριων ρύπων και η ασφαλής και ταχεία απομάκρυνσή τους από τον χώρο εργασιών”. Και οι λόγοι αυτοί είναι αβάσιμοι. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 3 της προεκτεθείσης ΥΑ 15277/2012 (Β΄ 1077), οι εισηγήσεις των αρμόδιων κατά τόπον Δασαρχείων υποβάλλονται ιεραρχικώς με διατύπωση γνώμης, και, τελικώς, η αρμόδια Διεύθυνση της Ειδικής Γραμματείας Δασών διατυπώνει τις τελικές απόψεις της επί της Μ.Π.Ε. προς την περιβαλλοντική αρχή. Εν προκειμένω,

ακολουθήθηκε η διαδικασία αυτή και, στο προοίμιο της επίδικης ΑΕΠΟ, γίνεται επίκληση της γνωμοδότησης 106120/2554/27.2.2014 της Διεύθυνσης Αισθητικών Δασών, Δρυμών και Θήρας της Ειδικής Γραμματείας Δασών του Υ.Π.Ε.Κ.Α., η οποία έλαβε υπόψη τις εισηγήσεις αυτές του Δασαρχείου Καβάλας και της Διεύθυνσης Δασών Καβάλας, τις οποίες και μνημονεύει, και τοποθετήθηκε υπέρ της ΜΠΚΕ και της εκτέλεσης του έργου, προτείνοντας τη θέσπιση συγκεκριμένων όρων προστασίας των δασών και δασικών εκτάσεων, το σύνολο των οποίων περιελήφθη στην προσβαλλόμενη (βλ. Κεφάλαιο 5.3.11 αυτής). Περαιτέρω, δεν υπήρχε ανάγκη ειδικής πρόβλεψης, στην ΑΕΠΟ, των μέτρων που πρότεινε το Δασαρχείο Καβάλας, εφόσον και η ίδια η ΜΠΚΕ αναγνωρίζει τα προβλήματα ευστάθειας των πρανών στο ορεινό τμήμα της Καβάλας (Κεφάλαιο 8, σελ. 84), προβλέπει ότι, για να αποφευχθεί οποιαδήποτε ζημία στην μόνωση του αγωγού και του πυθμένα της τάφρου, το υλικό επίχωσης θα αποτελείται από καλά κοσκινισμένο, αμμώδες υλικό (Κεφ. 4, σελ. 48), ότι πρέπει να τοποθετούνται ξύλινες περιφράξεις κάθετα προς τις πλαγιές, ως σημαντική τεχνική στα πιο απότομα τμήματα των ορέων (βλ. σελ. 91, 93 - 94, όπου γίνεται λόγος για κορμοφράγματα που χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπιση του υψηλού κινδύνου διάβρωσης του εδάφους και θα παραμείνουν και μετά το πέρας της κατασκευής του αγωγού "προκειμένου να συμβάλουν στις διαδικασίες ανάκτησης"), και ότι θα εφαρμοσθούν διάφορα μέτρα αντιμετώπισης των προβλημάτων και αποκατάστασης των εδαφών, αναλόγως των γεωλογικών ιδιοτεροτήτων κάθε περιοχής (σελ. 93, 99), όπως η "αντικατάσταση ή ενίσχυση ευαίσθητων εδαφικών στρώσεων", η "χρήση της μεθόδου υδροσποράς", όπου "μείγματα σπόρων ενδημικών ειδών και ποικιλιών που υπάρχουν ήδη στο τμήμα (φεστούκα και σπόροι ψυχανθών), λιπάσματα, κολλητικά μέσα και νερό χρησιμοποιούνται ως μείγμα γαιοπολτού", η αφαίρεση του επιφανειακού εδάφους πριν από την κατασκευή, η κατάλληλη φύλαξη και αποκατάστασή του μετά την

./.

κατασκευή, η αποκατάσταση του αρχικού επιφανειακού αναγλύφου, όπου είναι εφικτό, τεχνικές αποκατάστασης του εδάφους με σπορά, υδροσπορά, άλλες πρακτικές επαναφύτευσης του εδάφους και φράγματα. Ούτε υφίστατο ανάγκη να περιληφθούν αυτούσια στην ΑΕΠΟ τα προταθέντα με τη γνωμοδότηση της Διεύθυνσης Δασών Καβάλας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας - Θράκης, δεδομένου ότι η ΜΠΚΕ προβλέπει (Κεφ. 8, σελ. 254, 255, 257, 258, πίνακα 8-64) διάφορα μέτρα αντιμετώπισης της απώλειας των οικοτόπων και της απώλειας ατόμων, όπως: - εφαρμογή της μειωμένης ζώνης εργασίας πλάτους 28 m., όπου αυτό είναι δυνατό, ειδικά στις δασώδεις περιοχές, και της ελάχιστης ζώνης εργασίας πλάτους 18 m., σε ευρωπαϊκούς οικοτόπους προτεραιότητας, - αποκατάσταση τοποθεσιών στην αρχική τους κατάσταση, μετά την περάτωση της κατασκευής, και διατήρηση της αρχικής βλάστησης, - διασταύρωση με μεγάλους ποταμούς ή υδάτινα ρεύματα χωρίς την διάνοιξη ορύγματος, - περιορισμούς ανάλογα με την αναπαραγωγική περίοδο ειδών, κυρίως μεταξύ Μαρτίου και Ιουλίου, - αποφυγή καταστροφής ώριμων δέντρων όπου είναι δυνατόν, - μείωση της ταχύτητας των οχημάτων κατά τη διέλευση της ζώνης εργασίας, - απομάκρυνση των χελωνών, - καθημερινή ανάσυρση της πανίδας στα ορύγματα / φράγματα, - έρευνα πεδίου πριν από την έναρξη κατασκευής για τον έλεγχο πιθανής παρουσίας φωλεαζόντων ειδών, σημαντικών για την προστατευόμενη περιοχή, - έρευνα για την αξιολόγηση της πιθανής επέκτασης των αποικιών λαγόγυρου (*Spermophilus citellus*) στις προστατευόμενες περιοχές (Εθνικό Πάρκο Κορώνειας Βόλβης, ΚΑΖ Κουρί), - αναγνώριση των προστατευόμενων και ενδημικών ειδών χλωρίδας πριν από την αποψίλωση της βλάστησης και επιλογή θέσεων σε μικρή κλίματα στην όδευση, - αποφυγή κατασκευαστικών εργασιών κατά την περίοδο μεταξύ Μαρτίου και Ιουλίου στις προστατευόμενες περιοχές για να εξασφαλιστεί ότι δεν θα οχληθούν είδη πουλιών κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής περιόδου, - εφαρμογή της μειωμένης

ζώνης εργασίας κατά μήκος των προστατευόμενων περιοχών, - καθαρισμός βλάστησης εκτός της αναπαραγωγικής περιόδου, - μη πραγματοποίηση εργασιών κατά την περίοδο αναπαραγωγής πουλιών, αν υπάρχουν φωλιές ειδών διατήρησης κοντά στη ζώνη εργασίας, εντός ζώνης προστασίας 25 μ. από την τοποθεσία της φωλιάς μέχρι οι νεοσσοί να πετάξουν από τη φωλιά ή μέχρι αυτή να εγκαταλειφθεί με φυσικό τρόπο, άλλως μεταφορά της φωλιάς, - αποφυγή κατασκευαστικών εργασιών την αυγή και το σούρουπο εντός προστατευόμενων περιοχών, - αποφυγή χρήσης εκρηκτικών, - περιορισμένη νυχτερινή εργασία, - επίβλεψη εργασιών επιτόπου από Περιβαλλοντικό Επόπτη Εργασιών κ.λπ. Τέλος, είναι απορριπτέα, ως ανεπίδεκτα δικαστικής εκτίμησης, τα περί μη πρόβλεψης "ασφαλούς χώρου αποθήκευσης των παραγόμενων αέριων ρύπων και ασφαλούς και ταχείας απομάκρυνσής τους από τον χώρο εργασιών".

32. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να απορριφθεί και να γίνει δεκτή η παρέμβαση.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Απορρίπτει την αίτηση.

Διατάσσει την κατάπτωση του παραβόλου.

Δέχεται την παρέμβαση.

Επιβάλλει στους αιτούντες τη δικαστική δαπάνη του Δημοσίου και της παρεμβαίνουσας, που ανέρχεται, αντιστοίχως, στο ποσόν των τετρακοσίων εξήντα (460) και εξακοσίων σαράντα (640) ευρώ.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 2 Μαρτίου 2018 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στις 26 Ιουνίου 2018

Ο Πρόεδρος του Ε' Τμήματος

Αθ. Ράντος

Η Γραμματέας

Μ. Βλασερού

Θεωρήσει
15.9.2018